

RIGO Research en Advies
Woon- werk- en leefomgeving
www.rigo.nl

Een Woonzorg(welzijn)wijzer

Verkenning wensen en mogelijkheden

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij RIGO. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. RIGO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Een woonzorg(welzijn)wijzer

Verkenning wensen en mogelijkheden

Opdrachtgever

Ministerie van BZK

Auteurs

Kees Leidelmeijer

Marijke van den Ham

Froukje van Rossum

Eline van Kessel

Johan van Iersel

Rapportnummer

P28420

Uitgave

27 oktober 2014

RIGO Research en Advies BV

De Ruyterkade 112C
1011 AB Amsterdam

Postbus 2805
1000 CV Amsterdam

020 522 11 11
info@rigo.nl www.rigo.nl

Inhoud

Samenvatting		i
1	Achtergrond	1
1.1	Ondersteuning van veranderende opgave voor gemeenten	1
1.2	Aanpak	2
1.2.1	Inventarisatie beschikbare gegevens en instrumenten	2
1.2.2	Interviews bij gemeenten	2
2	Beschikbare gegevens en instrumenten	4
3	Wensen en behoeften bij gemeenten	15
3.1	De huidige praktijk	15
3.2	De behoefte(n)	17
3.3	Specifieke suggesties	18
4	Ontwikkelingsrichtingen	21
4.1	Bestaande initiatieven	21
4.1.1	Monitor Sociaal Domein VNG/KING	21
4.1.2	Monitor Wonen-Zorg (Prov. Gelderland)	25
4.1.3	Woonzorgwelzijnverkenner	27
4.1.4	Prognose App (provincie Overijssel)	29
4.1.5	Caretool van TNO i.o.v. VWS	30
4.1.6	P31 en KCWZ: Ruimtemonitor wonen, zorg, welzijn	31
4.2	Hoe verder naar een woonzorgwijzer?	33
4.3	Concluderend	36
Bijlage 1	Interviews gemeenten	39
Bijlage 2	Checklist interviews gemeenten	40

Samenvatting

Onderzoeksvraag

RIGO Research en Advies heeft in opdracht van het ministerie van BZK verkend of er bij gemeenten behoefte is aan een kennisinstrument met basisinformatie op het terrein van wonen, zorg en welzijn. Dergelijke basisinformatie zou door gemeenten kunnen worden gebruikt om de opgaven rond wonen, zorg en welzijn in beeld te brengen. En dat zou weer input kunnen geven aan de Woonvisie en aan het gesprek over de opgaven met andere actoren. In dit onderzoek is verkend of die behoefte er inderdaad is en of de informatie waar de behoefte op is gericht ook beschikbaar is of beschikbaar te maken is.

Het onderzoek is begeleid door een commissie met vertegenwoordigers van het Ministerie van BZK, het Ministerie van VWS en de VNG.

Aanpak

Om te achterhalen of een kennisinstrument met basisinformatie op het terrein van wonen, zorg en welzijn (werktitel: woonzorgwijzer) in een behoefte voorziet, zijn interviews gehouden met beleidsambtenaren Wonen en Zorg in een tiental gemeenten. Daarbij zijn zowel grote, middelgrote als kleinere gemeenten benaderd, gespreid over het land. In de interviews is nagegaan welke beleidsvragen er spelen, welke informatie wordt gebruikt om daar antwoord op te geven en welke aanvullende wensen er zijn.

Om te verkennen welke informatie beschikbaar is, is een inventarisatie gehouden van het openbare aanbod aan kennis, basisinformatie en instrumenten en van de actuele ontwikkelingen hierin. Daarvoor zijn ook interviews gehouden met bij die ontwikkelingen betrokken personen.

Het beschikbare aanbod is geconfronteerd met de behoeften van gemeenten, om na te gaan waar 'lacunes' liggen. Tot slot is een inschatting gemaakt of het wenselijk en haalbaar is om vanuit het Rijk te (willen) voorzien in de geconstateerde lacunes in kennis en informatie.

Kennis- en informatiebehoefte bij gemeenten

Uit de interviews bij gemeenten kwam naar voren dat de beleidsvragen zich in het bijzonder richten op de verhouding tussen vraag en aanbod rond wonen, zorg en welzijn, zowel voor het 'nu' als voor de toekomst. Dat is eenvoudig gezegd, maar het betreft complexe vragen waar geen standaardinformatie voor beschikbaar is. Om dergelijke complexe vragen te beantwoorden, laten gemeen-

ten over het algemeen specifieke (deel)onderzoeken uitvoeren, ofwel door de eigen afdeling O&S als het een grotere gemeente betreft (of door die van een grotere buurgemeente) of door onderzoeks- en adviesbureaus die daarin gespecialiseerd zijn. Het ontbreken van standaarden voor deze maatwerkonderzoeken maakt de vergelijkbaarheid van resultaten tussen gemeenten lastig. De uitkomsten kunnen namelijk sterk variëren, afhankelijk van de gebruikte informatie en methoden. Gemeenten hebben wel nadrukkelijk behoefte aan een dergelijke standaard of aan een 'keurmerk' dat aangeeft dat informatie en methoden juist zijn.

Gebruik bestaande bronnen voor basisinformatie

Het (zelfstandige) gebruik door de beleidsambtenaren van de bestaande sites met basisinformatie verschilt, maar is per saldo relatief beperkt. Redenen daarvoor zijn:

- Te ingewikkeld.
- Men ziet door de bomen het bos niet meer.
- Informatie is niet op het gewenste schaalniveau (buurten en dorpen) beschikbaar of niet actueel of niet volledig.
- De informatie die beschikbaar is, levert niet de antwoorden waar men naar op zoek is.

Naar een woonzorgwijzer

Met het geclusterd aanbieden van al beschikbare informatie lijken de beleidsambtenaren dan ook niet veel geholpen. Waar wel behoefte aan is, is bijvoorbeeld aan een scenariotool waarmee vraag en aanbod met elkaar in verband kunnen worden gebracht en waarmee de beleidsopgaven rond wonen, zorg en welzijn kunnen worden verkend. Een dergelijke tool is echter niet op korte termijn beschikbaar te maken omdat een aantal daarvoor noodzakelijke 'inputs' ontbreekt, zo leert de inventarisatie van beschikbare informatie.

Een aantal van de ontbrekende elementen zou op relatief korte termijn kunnen worden ontwikkeld. We benoemen daarvoor hierna een stappenplan. Daarbij moet echter wel worden bedacht dat het om een complex traject gaat. Dat vraagt om een gedegen en zorgvuldige benadering, waarbij het essentieel is om ook tussentijds te blijven toetsen of (deel)producten voldoende validiteit en bruikbaarheid hebben voor de beoogde eindgebruikers: de gemeenten. In een dergelijk traject is het verstandig om kwaliteit te laten prevaleren boven de termijn waarin resultaten moeten worden bereikt.

De eerste noodzakelijk stap die naar ons idee zal moeten worden gezet om te komen tot een goed inzicht in de (toekomstige) opgave is:

1. De ontwikkeling van een doelgroepensegmentatie en met die segmentatie verbonden set van randvoorwaarden die mensen stellen aan hun woning, woonomgeving en voorzieningen (w.o. zorg en welzijn) om zelfstandig te kunnen (blijven) wonen. Essentieel hierbij is dat de randvoorwaarden niet al in 'producttermen' worden gedefinieerd. Het uitgangspunt is namelijk dat eenzelfde randvoorwaarde op verschillende manieren kan worden 'opgelost' en dat die oplossingen niet kunnen en moeten worden 'voorgescreven'.

Verwachte doorlooptijd: ca. 6 maanden. Is een belangrijke stap die ook tussentijds 'in het veld' zal moeten worden getoetst en waar nodig aangepast en bijgesteld.

Als de eerste stap succesvol is, zijn de volgende stappen – vanuit het perspectief van een scenariotool - zinvol:

2. Doorontwikkelen methodes waarmee de bevolkingsontwikkeling op buurt- en dorpsniveau in scenario's (dus onder aannames m.b.t. migratie/extramuralisering e.d.) zichtbaar kan worden gemaakt.

Verwachte doorlooptijd: hangt af van ambitieniveau. Dit kan als groeimodel worden ingezet waarbij de eenvoudigste variant (basisprognose) ook al per direct aan bestaande initiatieven in de (advies)markt kan worden ontleend.

3. Verbinden van de bevolkingsontwikkeling aan de ontwikkelde doelgroepensegmentatie zodat de toekomstige randvoorwaarden duidelijk worden.

Verwachte doorlooptijd: afhankelijk van de complexiteit van de te ontwikkelen segmentatie, maar zou relatief snel moeten kunnen: 3-6 maanden. Het is denkbaar dat hierbij aannames nodig zijn. Het is belangrijk om die weer in het veld te toetsen op validiteit (bij deskundigen) en bruikbaarheid (bij beleidsambtenaren).

En aan de aanbodzijde kan worden verkend of het mogelijk is om:

4. De woningvoorraad te kwalificeren vanuit het perspectief van de randvoorwaarden die eraan worden gesteld.

Verwachte doorlooptijd (kan parallel met stap 2 en 3): 3-6 maanden. Ook hierbij is de doorlooptijd afhankelijk van de randvoorwaarden die uit stap 1 komen en is het waarschijnlijk dat aannames moeten worden gemaakt die op validiteit en bruikbaarheid moeten worden getoetst.

Het lijkt niet aannemelijk dat het aanbod aan voorzieningen en in het bijzonder de ontwikkelingen daarin op een zinvolle manier generiek/landelijk be-

schikbaar kunnen worden gemaakt. De bestaande initiatieven op dat gebied tonen dat dit een tijdrovende activiteit is waarbij interviews/enquêtering van aanbieders noodzakelijk is en resultaten alsnog een beperkte houdbaarheid hebben. Dit zal naar het zich laat aanzien dan ook 'maatwerk' blijven en tot stand moeten komen in het gesprek tussen gemeenten/regio's en de aanbieders. Dat gesprek kan – als de vraagontwikkeling en de randvoorwaarden in beeld zijn, gecombineerd met een eerste beeld van de kwaliteit en mogelijkheden in de woningvoorraad – waarschijnlijk wel beter worden gevoerd dan nu mogelijk is.

1 Achtergrond

1.1 Ondersteuning van veranderende opgave voor gemeenten

De vergrijzing, de extramuralisering in de zorg én de decentralisaties in het sociale domein brengen bijzondere opgaven met zich mee. Die opgaven maken het noodzakelijk dat gemeenten een op deze ontwikkelingen toegesneden visie en beleid formuleren en onder meer prestatieafspraken maken met lokale partners. Bij het formuleren van goede prestatieafspraken is cijfermatige onderbouwing wenselijk, zo niet noodzakelijk. Een instrument dat relevante gegevens over vraag en aanbod rond wonen, zorg en welzijn op een laag schaalniveau bijeenbrengt, zou daar een belangrijke rol in kunnen spelen.

Het ministerie van BZK wil de wensen en mogelijkheden van een dergelijk instrument – dat de werktitel ‘De Woonzorgwijzer’ heeft meegekregen - in beeld laten brengen en heeft RIGO opdracht gegeven dit te verkennen. De opdracht is om in beeld te brengen óf er een behoefte bestaat aan een dergelijk instrument, wat dat instrument dan zou moeten bieden en of het haalbaar is een dergelijk instrument te ontwikkelen op basis van al beschikbare gegevens.

Het idee dat het ministerie daarbij voor ogen staat is weergegeven in navolgend tekstblok dat ontleend is aan het Programma van Eisen dat BZK heeft opgesteld voor het voorliggende onderzoek.

De Woonzorgwijzer is een kennisinstrument met basisinformatie op het terrein van wonen, zorg en welzijn. Deze informatie kunnen gemeenten gebruiken om de opgave rond wonen, zorg en welzijn in beeld te brengen. Zij kunnen deze informatie benutten voor hun Woonvisie en het gesprek over de opgave met andere actoren aan te gaan. Bijvoorbeeld met corporaties in het kader van de prestatieafspraken. De Woonzorgwijzer richt zich in eerste instantie op beleidsmedewerkers van gemeenten. Dit neemt niet weg, dat deze informatie ook voor andere professionals bijvoorbeeld van woningcorporaties en zorgaanbieders interessant kan zijn. Daarnaast geeft de Woonzorgwijzer de mogelijkheid de lokale situatie rond wonen, zorg en welzijn te vergelijken met andere gemeenten.

1.2 Aanpak

Om een goed beeld te krijgen van wat wenselijk en mogelijk is, is een verkenning uitgevoerd in een aantal stappen:

1. Inventarisatie van (openbare) beschikbare gegevens en instrumenten
2. Inventarisatie van de wensen bij gemeenten
3. Verkenning kansrijke alternatieven

In deze ‘tussenstand’ worden de resultaten beschreven van de inventarisatie van beschikbare gegevens en instrumenten en van de wensen en ideeën die gemeenten hebben. Er wordt nog niet ingegaan op wat er mogelijk is (de kansrijke alternatieven). Dat komt in de volgende fase aan de orde.

1.2.1 Inventarisatie beschikbare gegevens en instrumenten

Er zijn al veel gegevens en instrumenten beschikbaar die gemeenten op enige wijze kunnen ondersteunen bij het formuleren van de opgaven rond wonen, zorg en welzijn. Het is vanzelfsprekend belangrijk om daar zo goed mogelijk op aan te sluiten als wordt gezocht naar de wensen en mogelijkheden rond een woonzorgwijzer.

Verder kan – door de al beschikbare informatie en instrumenten te confronteren met de behoeften die door gemeenten worden benoemd – scherper worden geconstateerd waar de opgave voor een eventueel te ontwikkelen woonzorgwijzer ligt.

Om deze redenen is besloten om al voorafgaand aan de interviews bij gemeenten een eerste inventarisatie uit te voeren van ‘wat er al is’.

De randvoorwaarde bij deze inventarisatie was dat het zou moeten gaan om openbare, landelijk beschikbare gegevens. Immers, elke gemeente zou er mee moeten kunnen werken. Gegevens en instrumenten die door commerciële partijen worden aangeboden – en die dus niet algemeen beschikbaar zijn zonder meerkosten - zijn niet opgenomen in de overzichten. Waar relevant, zijn ze wel besproken met de gemeenten en betrokken in de verslaglegging.

1.2.2 Interviews bij gemeenten

Om een beeld te krijgen van de variatie aan wensen en behoeften bij gemeenten aan een instrument dat kan ondersteunen bij de nieuwe vragen rond wonen, zorg en welzijn, zijn interviews gehouden met ambtenaren van tien gemeenten. Er is bij die gemeenten spreiding gezocht op de dimensies: aantal inwoners, ligging in het land, en concentratie (eenkernig of meerkernig). De gemeenten die in deze verkenning zijn betrokken zijn weergegeven in [Tabel 1](#). Daarbij moet op voorhand worden aangegeven dat het onderscheid perifeer

en centraal niet dichotoom is, maar een glijdende schaal. Voor het doel van het onderzoek maakt dat echter niet veel uit zolang niet alleen Randstedelijke gemeenten of alleen gemeenten in krimpgebieden worden benaderd.

Tabel 1 In het onderzoek benaderde gemeenten

	centraal	perifeer
g4	Amsterdam Den Haag	
g32	Zoetermeer	Arnhem
overig	geconcentreerd	Kampen Assen
	gespreid (meerdere ker- nen in een gemeente)	Pijnacker-Nootdorp Heusden Loppersum Rijssen-Holten

In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de mensen met wie is gesproken. Wij danken hen hartelijk voor hun bereidwillige medewerking.

Met tien gemeenten kan vanzelfsprekend geen kwantitatief, representatief beeld worden geschetst van de behoeften bij alle gemeenten. Het geeft echter wel een indruk van de variatie aan wensen en behoeften. Voor het doel van dit onderzoek wordt dat afdoende geacht.

Bij de inventarisatie waren in essentie vijf kernvragen aan de orde:

- Wat zijn de vragen waar gemeenten antwoord op zoeken in het beleid rond wonen, zorg en welzijn en vanuit het perspectief van de extramuralisering in de zorg en de decentralisaties in het sociale domein?
- Aan welke inhoudelijke informatie op het gebied van wonen, zorg en welzijn is behoefte om die vragen te beantwoorden?
- Op welk schaalniveau is die informatie gewenst?
- Wanneer, met welke actualiteit en welke frequentie is de informatie gewenst?
- Aan welke functionaliteiten is behoefte bij een instrument dat hiervoor zou kunnen worden ontwikkeld?

De interviews zijn in de periode juni – augustus afgenomen aan de hand van een korte checklist. Deze checklist is in bijlage 2 weergegeven.

2 Beschikbare gegevens en instrumenten

Gegevens die van belang zijn voor gemeenten bij het formuleren van visie en beleid rond wonen, zorg en welzijn kunnen in grote lijnen betrekking hebben op de volgende thema's, waarbij steeds zowel de huidige situatie als de ontwikkelingen in potentie van belang zijn:

- **Samenstelling en omvang bevolking**
 - *leeftijden (van belang in relatie tot de vraag naar zorg en welzijn),*
 - *samenstelling van huishoudens (onder meer van belang in relatie tot de inschatting van de mate waarin een beroep op mantelzorg kan worden gedaan),*
 - *inkomen (onder meer van belang in relatie tot de verwachte mate van zelfredzaamheid),*
 - *woonsituatie (van belang in relatie tot de vraag wie de 'eigenaar' van een eventuele opgave is).*
- **Behoefte aan en gebruik van wonen, zorg en welzijnsvoorzieningen** (al dan niet naar zorgzwaarte en indicatie/grondslag).
- **De samenstelling en kwaliteit van de woonruimten (zelfstandig en overig) vanuit het perspectief van zorg en welzijn** (*denk aan nultredenwoningen, ouderenwoningen, woonvormen intramuraal, geclusterd wonen etc.*)
- **Het aanbod, de lokalisering en organisatie van relevante voorzieningen** (*denk aan huisarts, apotheek, zorgpost, winkels, alarmeringsopvolging, thuiszorg, dagondersteuning, respijtzorg enz.*)

Gegevens en instrumenten die – meestal via internet beschikbaar zijn en kunnen worden ontsloten – zijn grofweg onder te verdelen in 'primaire' bronnen en in 'portalen'. Onder primaire bronnen wordt verstaan dat dat de bronhouder ook de gegevens beschikbaar stelt. Onder een 'portaal' verstaan we sites waarbij via één punt meerdere gegevens (van verschillende bronhouders) worden ontsloten. Soms verwijst een portaal naar andere sites (de strikte definitie) en soms wordt er alleen informatie van verschillende bronnen in samengebracht.

In de werkelijkheid is het onderscheid tussen portalen en primaire bronnen overigens niet hard en zijn er allerlei tussenvormen. Maar – voor het idee – als primaire bronnen kunnen bijvoorbeeld het CBS (o.a. bevolkingsstatistiek) en CIZ (o.a. indicaties AWBZ-zorg) worden aangeduid (waarbij CBS – Statline niet alleen 'eigen' informatie biedt, maar ook in informatie van derden). Ook ZorgkaartNederland (initiatief van de Patiëntenfederatie NPCF) kan in die zin als een primaire bron worden aangemerkt.

Portalen zijn bijvoorbeeld:

www.waarstaatjegemeente.nl of www.demowijzer.nl, [het nationaal kompas Volksgezondheid, http://www.nationaalkompas.nl](http://www.nationaalkompas.nl), enzovoort. Verder zijn er sites die op zichzelf niet direct gegevens ontsluiten maar die wel informatie bieden over relevante gegevens. Dergelijke sites zouden kunnen worden getypeerd als bron van meta-data. Een voorbeeld daarvan is <https://www.visd.nl/> (initiatief van VNG en KING) waar gemeenten wegwijs worden gemaakt rond de Informatievoorziening in het Sociaal Domein. Maar ook <http://www.zorggegevens.nl> is een meta-site omdat die gegevens biedt over gegevensverzamelaars en op die manier functioneert als wegwijzer naar gegevensbronnen over volksgezondheid en zorg (zoals zorgregistraties, enquêtes, monitors en langlopende (cohort) onderzoeken).

De bronnen, sites en instrumenten die (als achtergrondinformatie en om te toetsen of waar men behoefte aan heeft ook wordt geboden) in de interviews met de gemeenten zijn meegenomen, zijn weergegeven in het volgende overzicht. Naast de openbare bronnen zijn hier – voor zover relevant en veel gebruikt door gemeenten – ook niet-openbare bronnen vermeld.

Bron/instrument	doel/omschrijving
1. Basisregistratie Adressen en gebouwen (BAG)	bevat gemeentelijke basisgegevens van alle adressen en gebouwen in een gemeente (grootte, functie, gebruik, enzovoort)
2. CBS - Woningstatistiek	Inzicht verschaffen in de woningvoorraad. Het CBS verzamelt en publiceert informatie over mutaties in de woningvoorraad. De Woningstatistiek verschaft inzicht in de omvang van de gerealiseerde productie van nieuwe woningen en woningen die anderszins tot stand zijn gekomen. Daarnaast geeft de Woningstatistiek inzicht in het aantal woningen dat door sloop of om een andere reden aan de woningvoorraad is onttrokken. De gegevens worden door de gemeenten aan het CBS verstrekt.
3. CBS- Bevolkingsstatistiek	inzicht verkrijgen in de ontwikkeling van de bevolking. De opgenomen gegevens over de bevolking hebben betrekking op alle personen die in de gemeentelijke basisadministratie (vóór 1 oktober 1994: het persoonsregister) van een Nederlandse gemeente zijn opgenomen (de 'de jure' bevolking). Tot de inwerkingtreding van de wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) op 1 oktober 1994 was een beperkt aantal inwoners van Nederland ingeschreven in het 'Centraal persoonsregister' dat werd bijgehouden door de toenmalige Rijksinspectie van de bevolkingsregisters. De

Bron/instrument	doel/omschrijving
	daarin opgenomen personen behoorden weliswaar tot de 'de jure' bevolking van Nederland, maar voor hen kon geen vaste gemeente van opnemings worden toegewezen. Sinds 29 september 1994 zijn deze personen ingeschreven in de basisadministratie van de gemeente 's-Gravenhage. De Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) is een geautomatiseerd persoonsregistratiesysteem van de gemeenten, in werking sinds 1 oktober 1994.
<p>4. CBS- Huishoudensstatistiek</p>	<p>inzicht verkrijgen in de ontwikkeling van huishoudens. De Huishoudensstatistiek is de opvolger van de Jaarlijkse Huishoudensstatistiek (JHS). De JHS was gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB), een doorlopend steekproefonderzoek onder de Nederlandse bevolking waarin naast gegevens die met werken te maken hebben ook gegevens worden verzameld over de bevolking in particuliere huishoudens. De huidige Huishoudensstatistiek is grotendeels gebaseerd op integrale gegevens afkomstig uit de GBA (Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens). In de Huishoudensstatistiek zijn gegevens opgenomen over particuliere huishoudens.</p>
<p>5. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)</p>	<p>Statline: belangrijkste portaal voor allerlei landelijke en regionale gegevens</p>
<p>6. Centrum indicatiestelling zorg (CIZ) www.ciz.nl/voor-professionals/cijfers-en-feiten</p>	<p>geeft informatie over het aantal inwoners met een indicatie voor AWBZ-zorg + informatie over alle cliënten met een indicatie voor die AWBZ-zorg die wordt gedecentraliseerd naar de Wmo, ZvW en Jeugdwet (onderscheid naar: cliënten van 18 jaar en ouder en kinderen met een indicatie) + inzicht in de aanspraak op AWBZ-zorg</p>
<p>7. www.waarstaatjegemeente.nl</p>	<p>Op Waarstaatjegemeente.nl vindt u informatie over uw gemeente vanuit acht thema's (zorg en welzijn, veiligheid en leefbaarheid, lokale economie, arbeidsparticipatie en werkgelegenheid, woon- en leefklimaat, relatie burger- bestuur en dienstverlening) en vijf instrumenten (burgerperspectief, sturingsanalyse, ondernemersperspectief, database, toezichtsinformatie en maatschappelijke kerncijfers). De thema's geven informatie die voor gemeenten en inwoners van belang zijn, zoals veiligheid en leefbaarheid, woon- en leefklimaat en dienstverlening. De instrumenten geven inzicht vanuit verschillende perspectieven. Dit zijn zowel objectieve gegevens, zoals toezichtsinformatie voor horizontale verantwoording en sturingsanalyses als meer subjectieve gegevens, zoals de oordelen van inwoners en ondernemers.</p>

Bron/instrument	doel/omschrijving
8. Demowijzer www.demowijzer.nl	<p>In deze monitor worden de gevolgen van demografische transitie op 23 indicatoren gevolgd (denk aan: werk en inkomen, voorzieningen, bedrijvigheid en woningmarkt). Is o.a. ontwikkeld om de ontwikkelingen in de krimp en anticipeergebieden op een aantal relevante maatschappelijke terreinen door de tijd te volgen.</p>
9. Fortuna -Prognose Wonen met Zorg (niet openbaar)	<p>Prognoses op het gebied van wonen met zorg. Voorspelt de vraag naar woonruimte geschikt voor ouderen. Fortuna geeft inzicht in de vraag naar verschillende vormen van intramuraal wonen en extramuraal wonen met zorg: (1) Beschut wonen (ZZP 1 t/m 4), (2) Beschermd wonen (ZZP5 t/m 8), (3) Intramuraal overig (ZZP 9 en 10), (4) Verzorgd wonen en (5) Overige geschikte huisvesting. Deze vraag wordt op lokaal schaalniveau vergeleken met het huidige aanbod.</p>
10. Krimpmonitor	<p>Op basis van de bevolkingsprognoses van het CBS kan per gemeente een schatting worden gemaakt van de ontwikkeling van de aantallen inwoners. De monitor Demografische Krimp verdeelt de gemeenten in vijf categorieën: van sterke bevolkingskrimp tot sterke bevolkingsgroei. Op basis van deze gegevens is naar een aantal gemeentelijke cijfers, variërend van uitkeringen en misdrijven tot begrotingen en lokale lasten. Ook vindt u een beknopt overzichtsrapport van de Krimpmonitor. Hierin wordt de status van de gemeente in verschillende grafieken en tabellen getoond.</p>
11. KWR - Kwalitatieve WoningRegistratie	<p>Inzicht verkrijgen in de bouw- en woontechnische kwaliteit van de woningvoorraad. De kwalitatieve woningregistratie levert informatie over de woningvoorraad omtrent: bouwtechnische kwaliteit; energietechnische kwaliteit en uitrusting; gebruikskwaliteit; geschiktheid voor ouderen en mindervaliden; inbraakwering; isolatiegraad; uitgevoerd onderhoud/verbetering; woontechnische kwaliteit (aantal vertrekkers, oppervlakte); de woonomgeving van een woning; de bewoners van een woning.</p>
12. Leefbaarometer www.leefbaarometer.nl	<p>info over de leefbaarheid in alle buurten en wijken (situatie en ontwikkelingen). Landsdekkend instrument om de leefbaarheid te signaleren. (Dimensies: woningvoorraad; publieke ruimte, voorzieningen, bevolkingssamenstelling, sociale samenhang, veiligheid etc.)</p>

Bron/instrument	doel/omschrijving
13. LinkinCare (niet openbaar)	LinkinCare biedt een geïntegreerd pakket van marktinforma- tie, rapportage- en analysehulpmiddelen aan ter ondersteu- ning van zorgorganisaties bij het bepalen van de strategie, maken van marktanalyses, businessplannen, investerings- beslissingen en het monitoren van de resultaten hiervan
14. LISA - Het werkgelegenheidsregis- ter van Nederland	LISA is een databestand met gegevens over alle vestigingen in Nederland waar betaald werk wordt verricht. De kerngege- vens per vestiging hebben een ruimtelijke component (adres- gegevens) en een sociaaleconomische component (werkgele- genheid en economische activiteit). Door de beschikbaarheid van dit type beschrijvende gegevens voor heel Nederland kan het LISA vestigingenregister beschouwd worden als het basis- bestand voor sociaaleconomisch en ruimtelijk onderzoek. Van elk willekeurig geografisch niveau en van elke activiteit kan bijvoorbeeld de werkgelegenheid(ontwikkeling) in beeld worden gebracht. Omdat LISA ook vestigingen van de over- heid, het onderwijs, de gezondheidszorg en de vrije beroeps- beoefenaars registreert is LISA uniek in zijn soort. Verder zijn LISA-gegevens eenvoudig te koppelen aan andersoortige bestanden waardoor LISA voor vele beleidsvelden en be- leidsmakers een waardevol instrument is. Het LISA vestigin- genregister bevat informatie over ruim 1.286.200 vestigingen in Nederland. Landsdekkende informatie is beschikbaar vanaf 1996.
15. MNW - Monitor Nieuwe Wonin- gen	De Monitor heeft tot doel actuele en betrouwbare markt- informatie te genereren, voor overheid en marktpartijen, over de ontwikkeling van de woningproductie. De Monitor Nieuwe Woningen (MNW) is een samenwerkingsverband van het Ministerie van VROM, de Nederlandse vereniging van project- ontwikkeling maatschappijen (NEPROM) en de branchevere- ning van woningcorporaties (AEDES). De MNW levert actue- le informatie over de ontwikkeling van het aanbod, de ver- koop en de productie van nieuwe marktkoopwoningen en geeft daardoor op woningmarktniveau belangrijke voort- schrijdende informatie over de korte termijn ontwikkelingen.
16. PEARL-prognose (regionale be- volkings- en huishoudensprognose)	instrument waarmee aannames kunnen worden gedaan voor demografische ontwikkelingen (bevolking, huishoudens, grote leeftijdsgroepen, schoolgaande jeugd)
17. Piramidemodel - Wonen met een beperking (niet openbaar)	Prognose voor wonen met een mobiliteitsbeperking tot 2030

Bron/instrument	doel/omschrijving
18. Primos Prognoses	biedt actuele gegevens over de verwachte ontwikkelingen van de woningbehoefte op landelijk en regionaal gebied. Het is een instrument waarmee aannames kunnen worden gedaan voor demografische ontwikkelingen (demografisch prognosemodel). Geeft cijfers over de bevolkingsopbouw en huishoudens (naar kenmerken als leeftijd, geslacht, etniciteit en inkomen), alsmede over de woningvoorraad (naar eigendom en type).
19. RIO - Regionaal Inkomensonderzoek	Inzicht verkrijgen in de verdeling van het inkomen van personen en huishoudens naar verschillende regionale niveaus. Huishoudens. Sinds 1946 houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek regelmatig onderzoek naar de regionale inkomensverdeling waarbij gegevens vanaf gemeentelijk niveau worden gepubliceerd. Het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO) is een panel(steekproef)onderzoek. De data wordt voornamelijk verzameld uit registraties van het Ministerie van Financiën (gegevens uit de belastingadministratie) en de Informatie Beheer Groep (studiefinanciering). Nagaan van veranderingen in de inkomens van personen en huishoudens op verschillende geografische niveaus, van landsdeel tot postcodegebied (4positie-postcodeniveau).
20. Socrates – Woningmarktprognose (niet openbaar)	Inzicht geven in toekomstige kwalitatieve ontwikkelingen op de woningmarkt. Het model berekent per woningmarktgebied de ontwikkeling van de woningvraag en het woningaanbod en de confrontatie daarvan via verhuisprocessen. Het model levert: Vraag- en aanbodoverschotten naar woningtype en type woonmilieu; Gerealiseerde verhuizingen, doorstroming; Slaagkansen; ·Woningbehoefte kwalitatief.
21. SYStem WOningVoorraad (SYs-Wov)	Inzicht verkrijgen in de ontwikkeling van de omvang en samenstelling met betrekking tot de woningvoorraad. Maakt het mogelijk vragen over de kenmerken van de woningvoorraad op een eenvoudige en snelle wijze te beantwoorden (ontwikkeling, woningvoorraad, nieuwbouw en onttrekking)
22. Wmo-Monitor (niet openbaar, maar wel beschikbaar voor gemeenten)	De Wmo-monitor is een beleidsondersteunend instrument dat is ontwikkeld door ABF en het CAK. De monitor heeft als doel inzicht te geven in de ontwikkelingen van de uitvoering van de Wmo in een gemeente.
23. WoonOnderzoek Nederland (WoON) (voormalig WoningBehoefte Onderzoek (WBO))	geeft inzicht in de samenstelling van huishoudens, de huisvestingssituatie, de woonlasten, de woonwensen, de woning en de woonomgeving

Bron/instrument	doel/omschrijving
24. Actiz - Organisatie van zorgondernemers	feiten en cijfers uit de branche: voor de VVT, Jeugdgezondheidszorg en Kraamzorg.
25. Aedes-Actiz - Kenniscentrum Wonen-Zorg	<p>Het Kenniscentrum ondersteunt professionals bij zorgorganisaties en woningcorporaties in de ontwikkeling van nieuwe woonzorgconcepten. Dit gebeurt via de volgende services: website, nieuwsbrief, themabijeenkomsten, netwerkvorming, onderzoek, excursies en ledenservice.</p> <p>Op de website wordt nieuws geboden over wonen, welzijn en zorg. Daarnaast heeft het Kenniscentrum specifieke informatie over diverse thema's, zoals: trends in wonen en zorg, wet- en regelgeving, woonzorgconcepten en samenwerking. In 2013 en 2014 staan de thema's Extramuralisering en Lokale Kracht centraal.</p> <p>Via de website worden diverse tools ontsloten die ondersteuning bieden op tal van terreinen, o.a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Handreiking mantelzorgwoningen voor corporaties • Kleinschalig wonen in de wijk: een goede bestemming • Toolkit Zorg met ICT • Stappenplan Thuis technologie voor Corporaties • Rekenen aan zorgvastgoed • Zorg voor mens en omgeving: Het zintuig als maatstaf • Zorg in Woningen • Doorzonscan • Huistest.nl (gezond oud worden in eigen huis) • Handreiking Comfortabel wonen met dementie • En nog veel meer...
26. AtlasLeefomgeving	De Atlas Leefomgeving biedt informatie over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Op deze website staat veel basisinformatie over de leefomgeving, het overheidsbeleid en de invloed van factoren zoals lucht of natuur op de gezondheid.
27. AWBZ-brede zorgregistratie (AZR)	De AWBZ-brede zorgregistratie (AZR) is een systematiek voor het volgen van de cliënt in alle fasen van de keten: het indiceren, het toewijzen en het leveren van zorg en het opleggen van de eigen bijdrage aan cliënten. Het doel van de AZR is het ondersteunen van een snelle en efficiënte inzet van zorg en bijdragen aan een afname van administratieve lasten.

Bron/instrument	doel/omschrijving
28. Digitale Sociale Kaart (DiSK)	Catalogus op het gebied van zorg, welzijn, wonen, sociale activering, inkomen, opleiding en re-integratie. Biedt een actueel overzicht van producten, activiteiten en organisaties in een gemeente, regio en/of provincie. Helpt bij het vinden van de juiste voorziening. Daarnaast kan de selectie aangepast worden aan een cliëntenprofiel. Specifieke sociale kaarten: DiSK- Schuldenhulp, DiSK - Veteranen, DiSK-Eindhoven, DiSK-LoketAltena, DiSK-Breda, DiSK- Zeist
29. EASY/DANS - Data Archiving and Networked Services	DANS bevordert duurzame toegang tot digitale onderzoeksgegevens
30. Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2012	Biedt een zo volledig mogelijk overzicht van gezondheid, sociale situatie en leefstijl van de Nederlandse bevolking van 19 jaar en ouder tbv planning, onderzoek en beleid op lokaal al landelijk niveau.
31. GGD Nederland	Veel gegevens beschikbaar, regionaal georganiseerd; daar wel veel verschillende gegevens beschikbaar (bijvoorbeeld GGD Amsterdam biedt Gezondheid in Beeld: een toegankelijke en interactieve website die inzicht geeft in de gezondheid, het welzijn, de leefstijl en de leefomgeving van de Amsterdammers. Gezondheid in Beeld bevat gegevens van de diverse monitorstudies die binnen de GGD Amsterdam plaatsvinden, verdeeld over de drie thema's: jeugd, volwassenen en kwetsbare groepen.
32. Informatievoorziening Zorg en Ondersteuning	Het platform heeft tot doel om inzicht en samenhang te bieden in trajecten op het terrein van informatievoorziening in de zorg en ondersteuning. De voornaamste wettelijke domeinen zijn hierbij de AWBZ, de Wmo en de Zvw. In het platform zijn naast uitvoeringsorganisaties en zorgbrancheorganisaties ook de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en de Nederlandse Zorgautoriteit vertegenwoordigd
33. KiesBeter.nl	KiesBeter.nl wijst de weg naar kwaliteitsinformatie over de zorg in Nederland. Denk aan de kwaliteit van verschillende zorgaanbieders (ziekenhuiszorg, kraamzorg, geestelijke gezondheidszorg, gehandicaptenzorg, verpleging & verzorging en thuiszorg).
34. MEE - Sociale Kaart (niet landsdekkend)	Adressen en informatie over organisaties rond wonen, welzijn en zorg (voor mensen met een beperking)

Bron/instrument	doel/omschrijving
35. Monitor Langdurige Zorg www.monitorlangdurigezorg.nl	Website van ministerie van VWS waar cijfers over zorg gefinancierd vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten worden gepresenteerd. Daarnaast bevat de MLZ gegevens over huishoudelijke verzorging die wordt gefinancierd vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning. De informatie in de MLZ is verdeeld over zes thema's: Bevolking, Indicatie, Gebruik, Relatie indicatie en gebruik, Uitgaven en volume en Eigen bijdrage. De cijfers in de MLZ worden ontleend aan CBS, het Centrum indicatiestelling zorg, het CAK, de Nederlandse Zorgautoriteit en het Zorginstituut Nederland. De gegevens worden via een speciale MLZ-Statline op verschillende schaalniveaus aangeboden. In een aantal gevallen is het regioniveau het laagst.
36. Nationaal Kompas Volksgezondheid	Het Nationaal Kompas Volksgezondheid biedt onafhankelijke en wetenschappelijk onderbouwde informatie over de volksgezondheid. Meer dan 300 experts dragen bij aan de inhoud. Het Kompas is onderdeel van de Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2014 (VTV-2014).
37. Nationale Atlas Volksgezondheid	Een geografisch beeld van zorg en gezondheid in Nederland - In deze atlas zijn meer dan 1.000 kaarten te vinden die antwoord geven op vele 'waar-vragen' over de volksgezondheid en de gezondheidszorg: Waar leven de mensen het langst? Waar bevinden zich de ziekenhuizen? Waar worden de meeste medicijnen gebruikt? Waar zijn de mensen het zwaarst? De Nationale Atlas Volksgezondheid brengt de Nederlandse volksgezondheid en zorg letterlijk in kaart. De Atlas toont u de geografische spreiding van allerlei aspecten omtrent gezondheid, factoren die de gezondheid beïnvloeden, zorg en preventie.
38. RegioAtlas	De RegioAtlas bundelt informatie over bovenlokale samenwerkingsverbanden op één website. Dit zijn zowel rijksregio's als intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. De website maakt het mogelijk om zelf regiokaarten samen te stellen, te vergelijken en analyses te maken. De samenwerkingsverbanden zijn ondergebracht in vier beleidsdomeinen: Sociaal (o.a. Jeugdzorg, AWBZ-regio's, Passend Onderwijs, UWV-werkgebieden), Veiligheid (o.a. veiligheidsregio's, RIECS, Veiligheidshuizen, Politieregio's), Bestuurlijk (o.a. Arrondissementen, ressorten, COROP-regio's) en Fysiek (o.a. RUD's, MIRT-regio's, Regionale diensten Rijkswaterstaat).

Bron/instrument	doel/omschrijving
39. Stapelingsmonitor (waarstaatje-gemeenten.nl)	geeft inzicht van hoeveel regelingen of voorzieningen huishoudens in een gemeente gebruik maken. Van veertig regelingen in het sociale domein is gekeken hoeveel huishoudens hiervan gebruik maken. Bijvoorbeeld Wmo, WIA, Ambulante jeugdzorg, AWBZ persoonlijke verzorging en bijzondere bijstand. Om de stapeling van regelingen binnen een huishouden goed inzichtelijk te maken, zijn de regelingen samengevoegd tot vijf groepen. De monitor maakt onderscheid in regelingen voor arbeidsparticipatie, inkomensondersteuning, onderwijs, welzijn en zorg en jeugdzorg.
40. Transitiebureau - analyse-instrument	Het analyse-instrument is een van de praktische hulpmiddelen van het Transitiebureau Wmo. Hiermee maakt u zichtbaar waar u staat binnen de decentralisatie(s). Met de uitkomsten gaat u vervolgens verder aan de slag. U krijgt bijvoorbeeld tips om intern verbeteringen aan te brengen. Of aanwijzingen hoe u het transformatieproces samen met uw partners kunt invullen.
41. Transitiebureau Wmo	Website biedt gemeenten, aanbieders, professionals en cliëntorganisaties de noodzakelijke hulpmiddelen (achtergrond informatie en praktische handleidingen) en faciliteert het lokale proces met als doel dat gemeenten na 1 januari 2015 hun burgers op grond van de nieuwe Wmo adequaat kunnen ondersteunen.
42. VISD (Verkenning Informatievoorziening Sociaal Domein)	In 2013 voerden VNG en KING de Verkenning Informatievoorziening Sociaal Domein uit. De rapporten en bijlagen van deze verkenning zijn te vinden op deze website.
43. www.datawonen.nl/disco	BZK maakt momenteel gebruik van dit informatiesysteem voor de volgende bestanden: Besluit Beheer Sociale Huursector (BBSH), Bewoners Nieuwe Woningen (BNW), CBS - Bouwvergunningen, CBS - Woningbouwstatistiek, CBS - Toevoegingen en onttrekkingen woningbouw, Kwalitatieve Woning Registratie (KWR) en WoonOnderzoek Nederland (WoON). De bestanden zijn onderverdeeld in de thema's Huishoudens en Woningen. Vervolgens zijn de variabelen per bestand ingedeeld in rubrieken. Voor zover de informatie aanwezig is, zijn de variabelen gekoppeld aan de bijbehorende vragenlijst. Daarnaast kunt u onder het menu info extra informatie vinden, waaronder uitgegeven publicaties en rapporten omtrent de onderzoeksverantwoording.

Bron/instrument	doel/omschrijving
44. Zorgcijfersdatabank	De website Zorgcijfersdatabank is een product van Zorginstituut Nederland. Er wordt informatie geboden over de ontwikkeling van de zorgkosten in Nederland (het landelijk beeld) over de afgelopen vijf jaar. De gegevens zijn afkomstig van zorgverzekeraars en zorgkantoren en hebben betrekking op de uitgaven die samenhangen met de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ).
45. Zorggegevens.nl	wegwijzer naar gegevensbronnen over volksgezondheid en zorg (zoals zorgregistraties, enquêtes, monitors en langlopende (cohort) onderzoeken.
46. ZorgkaartNederland	Bieden van een overzicht van het zorgaanbod in Nederland (specifiek in een bepaalde gemeente), met een onderscheid naar de kwaliteit van de zorg (adhv patiënt waarderingen)

3 Wensen en behoeften bij gemeenten

Uit de interviews bij de gemeenten komt – ondanks de verschillen – een vrij heldere lijn naar voren over welke beleidsvragen men beantwoord wil hebben, welke kennisvragen daaronder liggen en wat dan een gewenste concrete invulling van een instrument dat daarbij zou moeten ondersteunen, zou kunnen zijn. Dat wil overigens niet zeggen dat daar eenvoudig invulling aan kan worden gegeven. Daar komen we in hoofdstuk 4 op terug.

In dit hoofdstuk beschrijven we de bevindingen uit de interviews, onderverdeeld in de thema's:

- De huidige praktijk (hoe wordt nu gewerkt, waar is men mee bezig, waar loopt men tegenaan).
- De behoefte (welke informatiebehoefte is er die gemeenten niet 'zomaar' uit beschikbare bronnen kunnen halen?).
- Specifieke suggesties (concrete ideeën en eisen voor een woonzorgwijzer).

Er wordt niet gerapporteerd over de specifieke wensen die afzonderlijke gemeenten hebben. Dat wordt voor het doel van dit onderzoek niet direct relevant geacht.

3.1 De huidige praktijk

De beleidsvragen van gemeenten richten zich in het bijzonder op de verhouding tussen vraag en aanbod rond wonen, zorg en welzijn. Het gaat dan om te beginnen om het scherpstellen van de huidige situatie: Welke doelgroepen wonen waar? Wat is de kwaliteit van de woningvoorraad (naar segmenten huur en koop) in de verschillende delen van de stad of in de verschillende kernen in de gemeente? Wat is het intramuraal aanbod voor verschillende doelgroepen? En wat is het voorzieningenaanbod dat nodig is om aan de vraag te voldoen?

Belangrijker nog is de opgave voor de toekomst. Dat is wat gemeenten uiteindelijk bezighoudt bij het ontwikkelen van een beleidsopgave. Dan gaat het om de volgende vragen: Hoe ontwikkelt de vraag (naar de verschillende woonvormen en voorzieningen) zich in het licht van demografie en extramuralisering? Wat gaan aanbieders doen (ontwikkeling in het aanbod)? Wat kunnen bewoners zelf doen om hun woonsituatie levensloopbestendig te maken? Wat kan met mantelzorg worden opgevangen? Enzovoort.

En ten slotte zal door confrontatie van die mogelijke vraagontwikkelingen met de mogelijke ontwikkelingen in het aanbod een opgave moeten worden ge-

formuleerd voor de toekomst waarmee gemeenten aan de slag moeten (samen met de andere betrokken partijen: corporaties, zorgaanbieders, welzijnsinstellingen en burgers).

Om dergelijke complexe vragen te beantwoorden, laten gemeenten over het algemeen specifieke (deel)onderzoeken uitvoeren, ofwel door de eigen afdeling O&S als het een grotere gemeente betreft (of door die van een grotere buurgemeente) of door onderzoeksbureaus die daarin gespecialiseerd zijn. Het (zelfstandige) gebruik door de beleidsambtenaren van de bestaande sites waar men informatie vandaan zou kunnen halen, is relatief beperkt. Daar zijn verschillende redenen voor. De eerste is de complexiteit (“Voor Statline heb je een diploma nodig”) die een drempel opwerpt. Om tot bruikbare resultaten te komen, is vaak toch meer nodig dan een eenvoudige ‘druk op de knop’. En als er wel eenvoudig resultaten beschikbaar te maken zijn (zoals bij de sites waarbij automatisch rapportjes worden gegenereerd) dan is dat vaak net niet helemaal waar men naar op zoek was.

Daarmee dient ook de tweede reden voor het relatief beperkte gebruik zich aan. De informatie die wordt gezocht, is vaak niet beschikbaar in de detaillering die men wenst (zowel inhoudelijk als naar schaalniveau). Er is wel informatie beschikbaar, maar dat is net niet wat wordt gezocht. Daarbij is opvallend dat er vrij veel wordt gemopperd op de BAG en dat daarmee onvoldoende antwoord kan worden gegeven op vragen over het aanbod. Maar ook het intramuraal aanbod en het aanbod van voorzieningen in de gemeente (sociale kaart) is gemiddeld genomen slecht in beeld.

Een derde reden voor het relatief beperkte gebruik van de bestaande sites is dat men geregeld het gevoel krijgt ‘door de bomen het bos niet meer te zien’. Er is zoveel informatie (en vaak ook niet uniform) dat men niet meer weet wat ‘juist’ is. Verschillende achterliggende bronnen, verschillende correctiemethodes, verschillende meetjaren, verschillende aggregatieniveaus, verschillende aannames (bij prognoses bijvoorbeeld). Alles geeft aanleiding tot (net) wat andere uitkomsten. Dat helpt de beleidsambtenaar niet. Daarbij wordt ook als risico gezien dat andere partijen (corporaties, aanbieders, maar ook de gemeenteraad) kunnen gaan ‘shoppen’ om het eigen gelijk te onderbouwen. Kortom, een ingewikkeld woud van allerlei potentieel interessante data, maar waarin het moeilijk is om de weg te vinden.

De laatste reden die we hier willen noemen als reden voor het beperkte gebruik van de bestaande sites door beleidsambtenaren is dat – zelfs al kan men de weg vinden – de beschikbare informatie vaak niet direct de inzichten levert waar men naar op zoek is. Immers, pas na combinatie van allerlei gegevens over vraag en aanbod(ontwikkelingen) ontstaat er zicht op wat de opgave(n) zouden kunnen zijn. Alle losse elementen bieden op zichzelf immers geen antwoord op de beleidsvragen die men heeft.

3.2 De behoefte(n)

De behoefte aan gegevens die met een woonzorgwijzer zouden kunnen worden ontsloten, is niet in alle typen gemeenten hetzelfde. In de kleinere gemeenten lijkt er in de regel een beter beeld te zijn van wat er speelt dan in de grotere gemeenten, zowel aan aanbod- als vraagzijde. Op enig moment is een inventarisatie wel nodig, maar daar kan men dan vervolgens vrij lang mee vooruit. In gemeenten waar de kerk een belangrijke rol speelt, speelt daarnaast nog dat de (kerkelijke) gemeenschap veel zelf oplost en de sturende rol van de gemeente niet zo groot is.

In de grotere gemeenten is het vanzelfsprekende beeld van hoe het aanbod eruit ziet en waar de behoeften liggen er minder dan in de kleinere. Ook is de complexiteit van de vraagstukken (veel meer verschillende partijen die erbij betrokken zijn bijvoorbeeld) groter. In die grotere gemeenten is de informatie-behoefte dus ook groter. Zeker in de grootste gemeenten is er vaak een afdeling O&S die de expertise heeft om met de cijfermatige bronnen om te gaan of zelf informatie te verzamelen. Die kunnen de beleidsambtenaren dan de weg wijzen in het woud. Het lijkt dus de (overigens grote) groep van middelgrote gemeenten te zijn die het meest geholpen zouden kunnen worden met een woonzorgwijzer.

Gegevens waar men behoefte aan heeft, zijn:

- Huidig aanbod (naar wijk/kern)
 - o Geschiktheid (zelfstandige) woningvoorraad – inclusief woning-aanpassingen - naar eigendomsverhouding en type in relatie tot levensloopbestendigheid (nultrede, geclusterd, enz.)
 - o intramuraal aanbod (naar segmenten: GGZ, GHZ, VV)
 - o voorzieningen/sociale kaart
- Huidige vraag naar wijk/kern:
 - o Huishoudens naar leeftijd, samenstelling, inkomens
 - o Huidige zorgvraag en consumptie (ZZP's enz.)
 - o Huidig gebruik voorzieningen

Voor die gegevens over de huidige situatie geldt dat die ook daadwerkelijk recent zouden moeten zijn: dus niet ouder dan een á twee jaar. Kaartbeelden worden fijn gevonden (dan natuurlijk wel minimaal onderscheid kernen en wijken), maar tabellen ook.

Voor de ontwikkelingen geldt dat behoefte is aan:

- Ontwikkelingen aanbod (beleid instellingen, beleid corporaties, mogelijkheden eigenaar-bewoners)
- Ontwikkelingen vraag (o.b.v. demografie en extramuralisering onder aannames eigen kracht, mantelzorg en vrijwilligers en daarmee samenhangende substituties).

Een complicatie hierbij is dat – omdat het gaat over nieuwe vragen, zeker waar het de extramuralisering betreft - niet altijd duidelijk is waar een geconstateerde vraag dan precies op gericht is (welk aanbod past daar dan bij?).

Zoals gezegd, is het beschikbaar maken van al dat type gegevens nog niet gelijk aan het antwoord waar men naar op zoek is. Daarvoor zijn instrumenten nodig waarmee men vraag en aanbod ook met elkaar in verband kan brengen (scenario-verkenner/ instrument om beleidssimulatie mee te doen) om te komen tot een indruk van de voorliggende opgaven rond nieuwbouw/sloop, woningaanpassingen en wonen met zorg. Wat is – gegeven allerlei aannames de opgave rond begeleid wonen, zelfstandig wonen met zorg, geclusterd wonen met zorg, verpleeghuisplekken, enz. Vanuit diverse gemeenten wordt aangegeven dat men geholpen zou zijn als een dergelijke tool beschikbaar gemaakt zouden worden. De regionale samenhang moet – zo geeft een aantal gemeenten expliciet aan – daarbij overigens niet worden vergeten.

Tot slot geldt dat zowel voor de ‘losse’ gegevens als voor de prognoses en scenario-tools er een sterke behoefte is aan:

- Eenduidigheid in definities.
- Een keurmerk: dit zijn de ‘juiste’ cijfers of in ieder geval de cijfers waar iedereen vanuit gaat.

3.3 Specifieke suggesties

In deze paragraaf geven we – ter inspiratie – nog een overzicht van de meer letterlijke aanbevelingen die vanuit de gemeenten worden gedaan voor een woonzorgwijzer:

Input voor beleid

- Het zou handig zijn als er een wegwijzer / leidraad voor beleid zou komen. Belangrijk daarbij is dat de kwalitatieve woonbehoefte van de verschillende doelgroepen in beeld komt. Dit veld zal ook de komende jaren wellicht gaan veranderen omdat nieuwe oplossingen worden gecreëerd die passen bij een extramurale woonsituatie.

- Dynamisch: Instrument moet input geven voor allerlei verschillende beleidsinterventies. Het zou mooi zijn als je beleidsvoornemens kunt invoeren en dan kunt kijken wat het effect is
- Bij de gewenste tool voor beleidssimulatie zou de gebruiker zelf de bandbreedtes van de extramuralisering moeten kunnen verkennen en deze vergelijken met andere gemeenten (benchmark). Het zou mooi zijn als dit op stadsniveau inzichtelijk wordt. Beter is als gebiedsniveau of wijkniveau beschikbaar is. Een presentatie via GIS-kaarten is aantrekkelijk maar daarnaast zouden ook tabellen beschikbaar moeten zijn.

Functionaliteit

- Informatie moet gemakkelijk te vinden zijn en duidelijk ingedeeld, inclusief handvatten voor analyse.
- Een woonzorgwijzer zou ook gekoppeld moeten kunnen worden met GBA: giskaarten, welke huurwoningen zijn zorgwoningen?
- Een deel van de data zal altijd zelf verzameld moeten worden. Een format daarvoor zou handig zijn.
- Informatie mag niet ouder dan 1 tot 2 jaar zijn.
- Informatie moet minimaal op kernniveau (wijkniveau in de grotere plaatsen) beschikbaar komen.
- De woonzorgwijzer zou zelf rapportages moeten kunnen genereren (aantal en aard woningen, woningbouwprojecten hard/zacht)
- Let op gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid voor iedereen,
- Eigen modules toevoegen
- Benchmarking (vooral vanuit politiek gewenst)
- Geografische informatie/kaartmateriaal
- Standaardrapportages. Vooral ook zelf uit kunnen draaien, dat je niet iemand nodig hebt om dit te doen.
- Let op gebruiksvriendelijkheid. Tabellen zijn soms moeilijk te maken. Beleidsmakers zijn meestal niet – zoals de onderzoekers - statistisch geschoold. Het zou prettig zijn als je als ‘beginner’ op een site snel tot resultaat kan komen. Als je dan vaker gebruik maakt kan je complexere toepassingen uitvoeren. Laat de gebruiker participeren in een mogelijk ontwerp van een portal.

Afstemming

- Er is één kanaal gewenst, dus koppeling van KCWZ, Platform 31 etc.

- Het zou handig zijn als de websites die er nu al zijn in een portal worden gebundeld waarbij een korte uitleg wordt gegeven over wat je met de informatie kunt. Een wegwijzer. Dat scheelt uitzoeken.
- Het is belangrijk dat een te ontwikkelen instrument algemeen geaccepteerd is.
- Wat opvalt, is dat er bij het in beeld brengen van het aanbod zoveel verschillende definities zijn, zo geeft geïnterviewde aan. Als er een woonzorgwijzer wordt ontwikkeld, zou aandacht moeten worden besteed aan de verschillende definities die worden gehanteerd.
- Het zou mooi zijn als het ministerie een portal zou maken en daar een 'stempel van juistheid' op zou plakken. Wat ook handig zou zijn, is als de cijfers met behulp van een tool naar een lager schaalniveau verwerkt zou kunnen worden.

Continuïteit

- Een woonzorgwijzer zou een monitorfunctie moeten hebben: een programma/applicatie die je voor je eigen gemeente kan gebruiken.
- Het is belangrijk dat er iemand/een organisatie verantwoordelijk is voor het up-to-date houden van de informatie. Die zou ook als vraagbaak kunnen functioneren (een soort superkenniscentrum wonen zorg?)
- De informatie moet ook in de toekomst steeds actueel en beschikbaar zijn. Door innovaties zal het landschap wonen en zorg veranderen. Dat moet dan ook weer terugkomen in het instrument.

4 Ontwikkelingsrichtingen

Er zijn momenteel diverse ontwikkelingen en initiatieven die (deels) tegemoet komen aan wat BZK (en gemeenten) voor ogen staat bij een woonzorgwijzer. Die gaan van specifieke onderzoeken die gemeenten laten doen om de opgaven in beeld te brengen tot de ontwikkeling van meer generieke instrumenten die daar ondersteunend aan kunnen zijn.

We gaan in dit hoofdstuk niet in op de maatwerkonderzoeken voor gemeenten die bijvoorbeeld ingaan op hoe lokale partners in willen (of kunnen) spelen op de veranderende vraag naar wonen met zorg als gevolg van beleid en demografie¹ of op het bepalen van de beste locatie voor een buurthuis of een bushalte. We richten ons hier – conform de randvoorwaarden die door BZK aan een Woonzorgwijzer zijn gesteld – op instrumenten die (vooral) gebruik maken van generieke informatie of deze beogen te ontwikkelen en verkennen aansluitend hoe de wensen en behoeften die bij gemeenten zijn geïnventariseerd daarbij aansluiten.

4.1 Bestaande initiatieven

In deze paragraaf beschrijven we bestaande initiatieven die in meer of mindere mate aansluiten bij de richting waarin de gedachten gaan voor de woonzorgwijzer die BZK voor ogen staat. We pretenderen hiermee niet het gehele veld in beeld te hebben gebracht. Het biedt wel een indruk van de variatie aan actuele initiatieven.

4.1.1 Monitor Sociaal Domein VNG/KING

Vanuit het programma VISD (Verkenning Informatievoorziening Sociaal Domein) wordt door VNG in samenwerking met KING en gemeenten een gemeentelijke monitor Sociaal Domein.² De monitor wordt ontwikkeld vanuit de informatiebehoefte van gemeenten en bevat informatie die gemeenten nodig hebben ten behoeve van de horizontale beleids- en verantwoordingsinformatie.

¹ Bijvoorbeeld: RIGO (2014) i.o.v. gemeente Zoetermeer, Directie Inwoners, cluster Cultuur, Welzijn en Zorg. Woonvoorzieningen voor bijzondere doelgroepen: Inventarisatie en analyse voor de huidige en toekomstige opgave,

² De informatie in deze paragraaf is ontleend aan de documenten:

- ‘Concept indicatoren gemeentelijke monitor sociaal domein: Indicatorenset 2015 & ontwikkelagenda (31 juli 2014);
- (Definitieve) gegevensset gemeentelijke monitor sociaal domein (juni 2014) en
- ‘Visuele samenvatting inrichting informatievoorziening sociaal domein’

tie (informatievoorziening richting de Raad en de burger). Daarnaast wil de monitor gemeenten in staat stellen om:

- te kunnen signaleren, (bij)sturen en beleid (her)formuleren;
- te leren en verbeteren door prestaties te beoordelen en te vergelijken.

De inzet is om de monitor vanaf medio 2015 via www.waarstaatjegemeente.nl te ontsluiten. Daarna zal de monitor verder worden doorontwikkeld en zal de nadruk meer komen te liggen op de maatschappelijke effecten.

De monitor zal bestaan uit vier elementen:

1. Gebruik in het sociaal domein: inzicht van het gebruik, stapeling van gebruik, verwijzingen, de samenloop met de Wlz en Zvw en de beweging (verschuiving en uitstroom) in de piramide van zorg en ondersteuning – van zwaar naar basis en inzicht in de kosten.
2. ‘Early warning items’: inzicht in de belangrijkste risicogroepen/voorspellers van zorggebruik en focus waar interventies op gericht moeten worden.
3. Cliëntervaring en toegankelijkheid: inzicht van de perceptie van de dienstverlening. Betreft een subjectieve meting. Zowel voor de Wmo als voor de jeugd zijn er landelijke trajecten opgezet om het cliëntervaringsonderzoek (verder) te ontwikkelen. Vanuit VISD wordt hierop aangesloten.
4. Profiel gemeente/wijk/kern: geeft inzicht in (wijk)kenmerken en de opbouw van de bevolking. Hierdoor is een vergelijking tussen gemeenten mogelijk.

Gezamenlijk beogen deze elementen een beeld te geven van de met de transformatie in het sociale domein gewenste maatschappelijke effecten: bevorderen van zelfredzaamheid en participatie en het voorkomen van eenzaamheid.

De kern van de monitor bestaat uit gemeentelijke gegevens over gebruik in het sociaal domein. Deze worden verzameld op BSN-niveau, zo is het streven. De gegevens worden onderscheiden in een basisset (gegevens die elke gemeente verzamelt voor beleidsinformatie) en een facultatieve set (een set van verrijkende statistieken die optioneel verzameld worden). De status van deze gegevens is deels nog in ontwikkeling. De basisset³ bestaat uit:

Gebruik Sociaal Domein

– Type maatwerk-arrangement

In overleg met gemeenten wordt het detailniveau van type arrangementen nader uitgewerkt. Dit is een gezamenlijk ontwikkeltraject. Voorgesteld

³ De facultatieve set laten we voor dit moment buiten beschouwing omdat die niet voor elke gemeente zal worden gevuld.

wordt om vanaf 2016 een indeling te hanteren die past bij de nieuwe werkelijkheid en de beoogde transformatie en voor 2015 een indeling die past bij het overgangsjaar. De conceptindeling voor 2016 ziet er als volgt uit:

- **Begin - en einddatum**
(om de duur van de ondersteuning inzichtelijk te maken)
- **Instelling**
(type instelling dat de maatwerkvoorziening levert)

Cliëntervaring

De cliëntervaring is een wettelijke verplichting. De nadere uitwerking betreft een gezamenlijk ontwikkeltraject. Vooral nog is dit element facultatief, maar door de wettelijke verplichting kan dit mogelijk later onderdeel van de basisset worden. Het gaat dan om:

- **Ervaring toegangsproces.**
- **Ervaring naar mate waarin ondersteuning bijdraagt aan de zelfredzaamheid en participatie**

- [Ervaren kwaliteit van ondersteuning](#)

Verder worden de volgende indicatoren opgenomen in de monitor (die niet door gemeenten hoeven te worden verzameld):

Samenloop Wlz en Zvw (aangeleverd aan CBS door Vektis)

- [Aantal cliënten per type Wlz-voorziening](#)
- [Euro's per periode per type Wlz-voorziening](#)
- [Aantal cliënten per type \(geïndiceerde\) Zvw-voorziening](#)
- [Euro's per periode per type \(geïndiceerde\) Zvw-voorziening](#)

Profiel gemeente of waar mogelijk op wijk/kern niveau (beschikbaar via CBS)

- [Samenstelling huishouden](#)
- [Sociaal economische status: o.a. inkomensopbouw en opleidingsniveau](#)
- [Leefbaarheidsscore](#)
- [Eenzaamheidsscore](#)
- [Mentale gezondheid \(via GGD GHOR\)](#)
- [Fysieke leefomgeving \(via GGD GHOR\)](#)
- [Sociale leefomgeving \(via GGD GHOR\)](#)

Early warning items (beschikbaar via CBS)

- [Registratie aantal meldingen AMHK \(Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling\)](#)
- [Registratie voortijdig schoolverlaten](#)
- [Registratie in aanraking met politie](#)
- [Registratie kinderen in armoede](#)
- [Registratie type onderwijsvorm](#)
- [Registratie type werk of werkzoekende](#)
- [Registratie langdurige aandoening, chronische ziekte of multiproblematiek](#)
- [Registratie jongeren met overgewicht](#)

Deze monitor is een belangrijke ontwikkeling en is in het bijzonder gericht op de transitie/transformatie in de zorg en de informatiebehoefte die daarmee samenhangt. Door gebruik van zorg en ondersteuning in de tijd te gaan volgen (zeker op BSN-niveau) zal een schat aan informatie beschikbaar komen die kan dienen om effectiviteit van beleid zichtbaar te maken. Daarmee zal dan bijvoorbeeld ook een beeld kunnen ontstaan van de mate waarin er door de nieuwe benadering verschuivingen optreden tussen Wlz, Zvw en Wmo.

De nadruk in de monitor is sterk gericht op het heden (en het verleden), zoals ook past bij een klassieke monitor. De toekomst (prognoses) en het in het bijzonder het bieden van inzicht in de opgaven rond wonen en zorg vanuit de confrontatie van bijvoorbeeld demografie, woning en woonomgeving maken er vooralsnog geen deel van uit.

4.1.2 Monitor Wonen-Zorg (Prov. Gelderland)

Provincie Gelderland heeft adviesbureau 'Ruimte voor Zorg' een monitor laten ontwikkelen waarin de ontwikkelingen op het gebied van wonen en zorg in de provincie in beeld worden gebracht.⁴ De focus is relatief beperkt en richt zich vooral op de prognose van mensen met dementie en de behoefte aan opname in een kleinschalig project of verpleeghuis. Die behoefte wordt vervolgens geconfronteerd met (een prognose van) het aanbod om in beeld te brengen waar tekorten of overschotten zijn of zullen ontstaan.

De vraagkant wordt gekwantificeerd door de bevolkingsprognose te koppelen met een kengetal dat het aantal mensen met dementie per leeftijdsgroep aangeeft. Vervolgens wordt van die totale groep het aandeel genomen dat een beroep doet op verpleeghuiszorg of in een kleinschalig woonzorgproject is gehuisvest. De afgelopen jaren is dat steeds ongeveer 22% geweest en dat aandeel is in de monitor overgenomen. Hoe dit zich in werkelijkheid zal ontwikkelen is hoogst onzeker, maar er zijn zowel argumenten voor een toename van die behoefte als voor de afname zodat een constant aandeel geen vreemde aanname is.

De aanbodkant is voor de monitor in beeld gebracht middels een enquête onder alle zorgaanbieders. Zij zijn benaderd met de vraag wat hun aanbod is aan verpleeghuisplaatsen, verzorgingshuisplaatsen en aanleunwoningen. Ook is hen gevraagd welke plannen zij hebben voor de nabije toekomst: meer of minder plaatsen, sluiting van een locatie of oprichting van een nieuwe locatie. De informatie is verzameld op locatieniveau. Dit onderdeel van de monitor is zonder meer het meest arbeidsintensief geweest.

De monitor is beschikbaar gesteld via de website:

<http://www.ruimtevoorzorg.nl/onderzoek/gelderland/index.html>

De monitor omvat gegevens over:

- Demografie 2013 - 2033
- Prognose aantal mensen met dementie 2013 - 2033

⁴ De informatie in deze paragraaf is gebaseerd op de genoemde website, het rapport 'MONITOR WONEN-ZORG PROVINCIE GELDERLAND 2013; FACTSHEET GEMEENTE DOETINCHEM'. Aanvullend is gesproken met Henk Nouws van adviesbureau 'Ruimte voor zorg'.

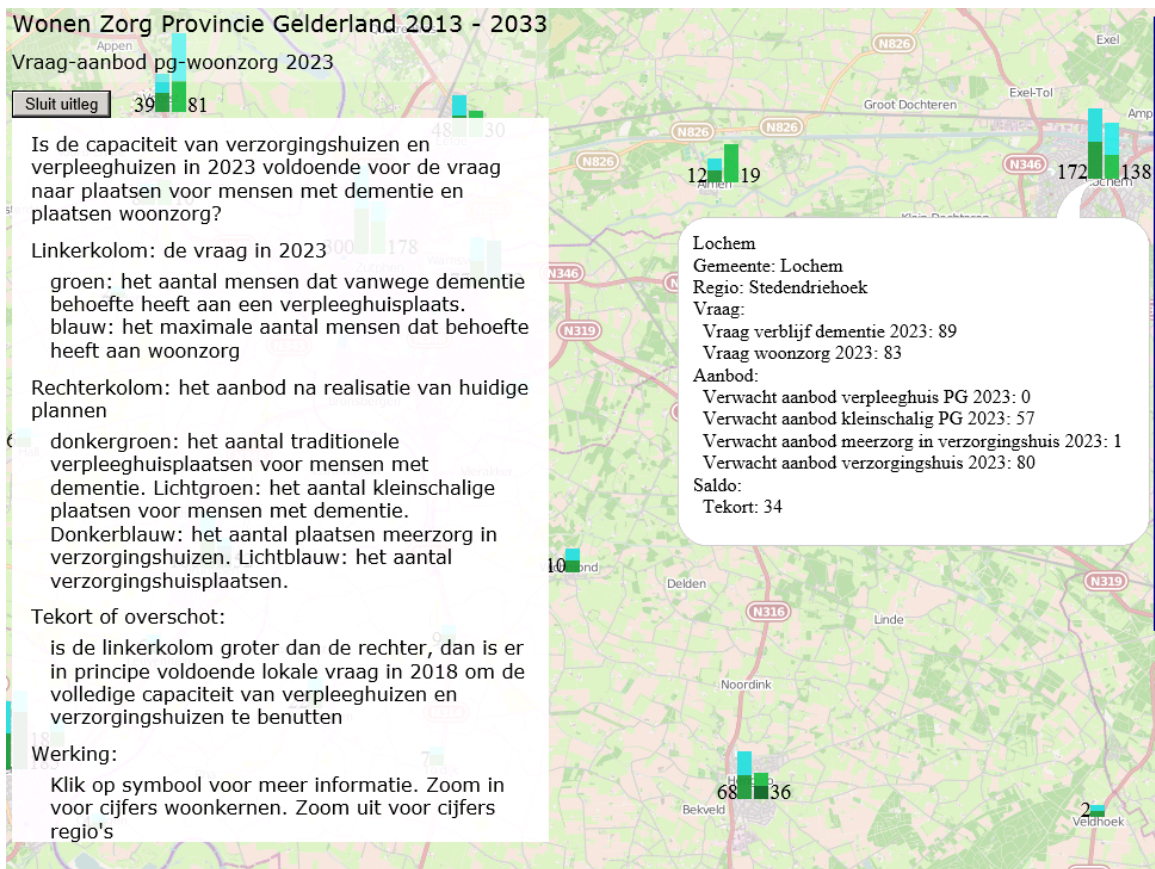
- Enquête onder alle zorgaanbieders naar capaciteit en plannen
- Vraag naar dementie versus aanbod, nu en in de toekomst
- Vraag naar scheiden wonen en zorg versus aanbod, nu en in de toekomst.

De cijfers zijn gemaakt op regioniveau, gemeenteniveau en woonplaatsniveau. Een voorbeeld van een uitkomst is weergegeven in onderstaand kaartbeeld. Het geeft snel inzicht in de verhouding tussen vraag en aanbod op kernniveau. In onderstaand voorbeeld was er in Culemborg in 2013 sprake van meer aanbod dan vraag. Dat aanbod bestaat vooral uit capaciteit in kleinschalige projecten.

In de monitor wordt ook ingegaan op de vraag in welke mate de capaciteit van verzorgingshuizen – gegeven de door de transformatie afnemende vraag naar ‘woonzorg’ - zou kunnen worden benut door de vraag van dementerenden op te vangen. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door een verbouwing tot kleinschalig wonen. Met die inschatting wordt een indruk gegeven van de mate waarin het verzorgingshuis van vandaag zou kunnen transformeren tot de woonzorgvoorziening van morgen. In navolgend screenshot wordt een indruk gegeven van het type informatie dat daarmee wordt geboden (inclusief de toelichtingen).

En tot slot wordt een vrijwilligersindex geboden in de monitor: het aantal 55-75-jarigen op iedere 85-plusser. Ook dat is interessante contextinformatie die laat zien dat die verhouding in de komende periode zal halveren.

De monitor is eenvoudig en daarmee inzichtelijk vormgegeven. Door de combinatie met factsheets per gemeente, wordt gemeenten een goede handreiking gegeven waarmee in het bijzonder rond de behoefte aan en opvangcapaciteit voor dementerenden het gesprek met de lokale partijen kan worden gevoerd.

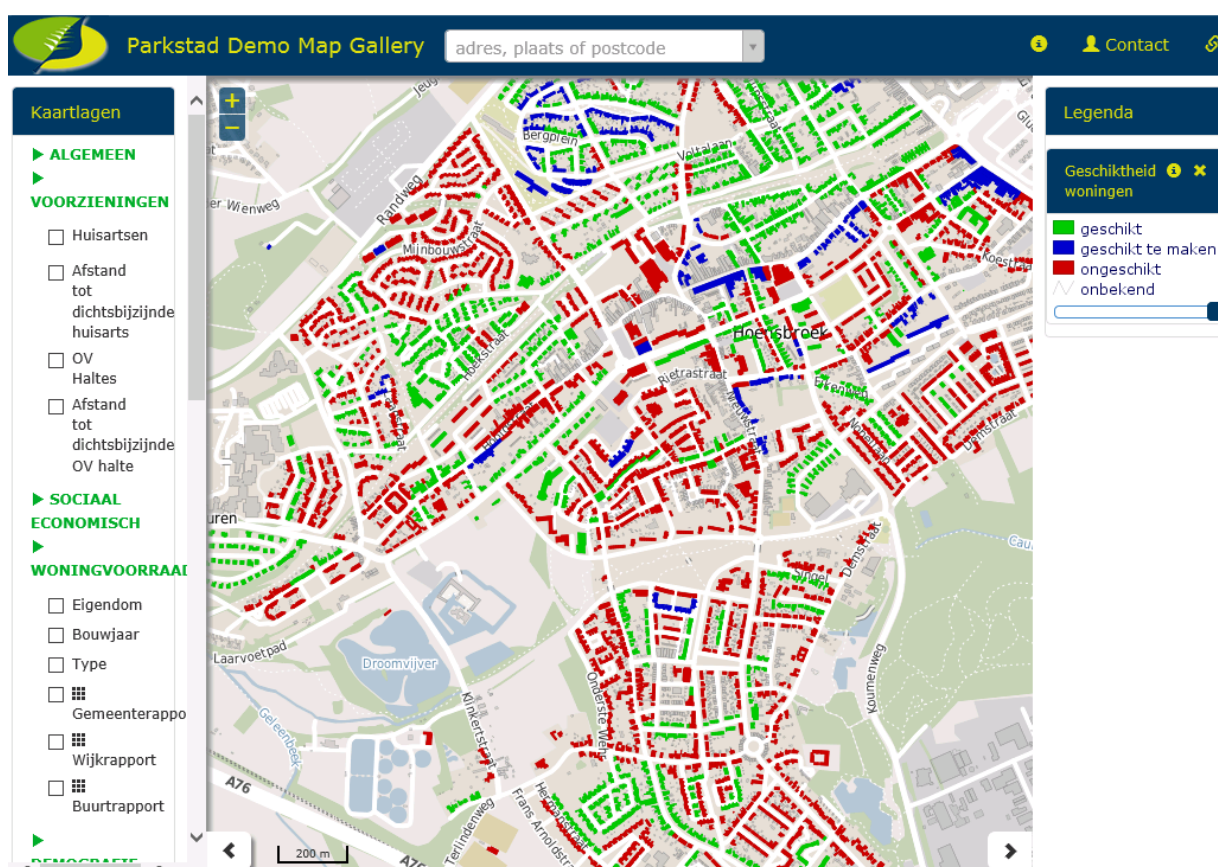
4.1.3 Woonzorgwelzijnverkenner

Door Geonovum – een overheidsstichting die tot doel heeft geo-informatie van de publieke sector toegankelijk te maken, de standaarden te ontwikkelen die daarvoor nodig zijn en de overheid te helpen geo-informatie beter te benutten – zijn we gewezen op een al bestaande Woonzorgwelzijnverkenner die onder meer is toegepast in Scheveningen en Parkstad Limburg.⁵

Het betreft een specifieke toepassing van een tool genaamd de ‘Kansenverkenner’ die door Object Vision, een private onderneming gelieerd aan de VU in

⁵ Er is in dit kader gesproken met Paul Padding, Procesmanager Beter Benutten van Geonovum. Daarbij zijn ook de ontwikkelingen rond de Monitor Sociaal Domein aan de orde geweest. Specifiek over de woonzorgwelzijnverkenner is gesproken met Martin van der Beek van Object Vision.

Amsterdam, is ontwikkeld. Het betreft een interface waarin op laag schaalniveau informatie kan worden gepresenteerd en met elkaar in verband gebracht. Bestaande informatie kan hierin worden geïntegreerd, waardoor bijvoorbeeld de ruimtelijke spreiding van doelgroepen, de afstand tot en looproutes naar allerlei voorzieningen of de grootte van woningen kan worden gepresenteerd. De kwaliteit van het instrument staat of valt logischerwijs met de kwaliteit van de gebruikte gegevens en met de verbanden die worden gelegd. Bij de toepassingen van het instrument is gebruik gemaakt van een combinatie van openbaar toegankelijke bronnen als CBS en BAG en lokaal verzamelde informatie.

Bron: <http://maps.objectvision.nl/psdemo/>

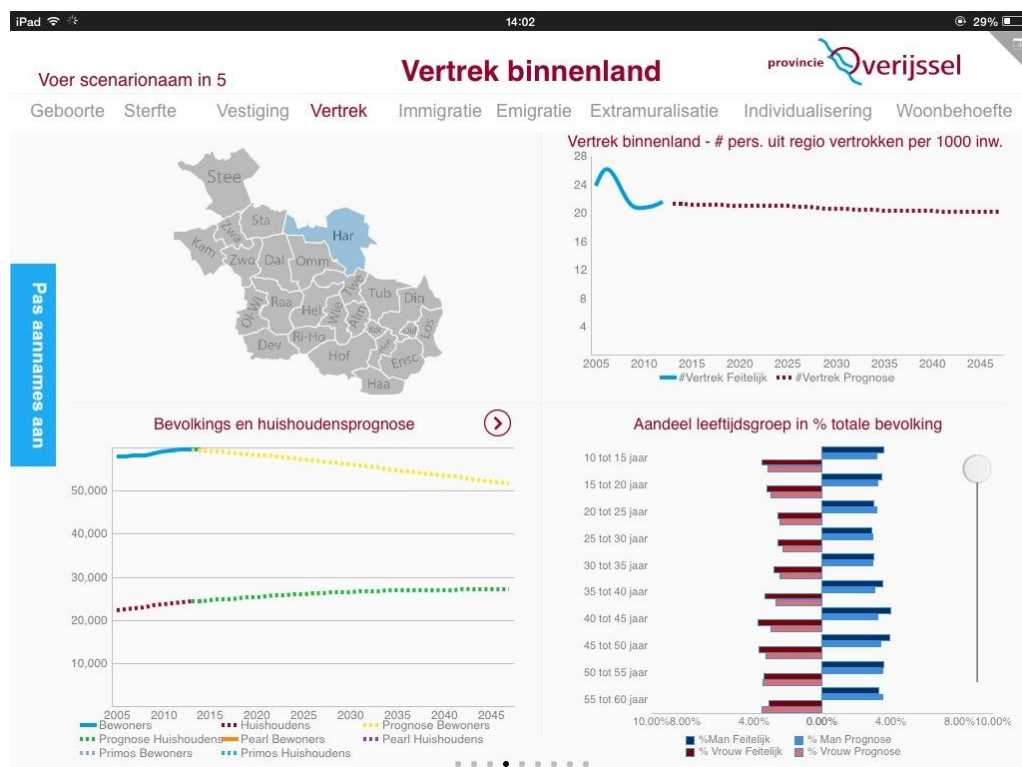
Door de informatie te verrijken met inhoudelijke kennis kunnen met behulp van deze tool in beginsel conclusies worden getrokken die voor lokale partijen tot relevante inzichten kunnen leiden. Een voorbeeld is de transformatieopgave in de woningvoorraad in relatie tot de demografische ontwikkelingen en de transformaties in de zorg. Daartoe is in het project in Parkstad bijvoorbeeld informatie geïntegreerd die aangeeft of woningen 'geschikt' zijn of 'geschikt te maken' of 'ongeschikt' voor 'wonen met zorg' zo kan in onderstaand screenshot worden gezien.

De bron van deze gegevens is in een 'Analyse quickscan bestaande woningvoorraad door de ROW Parkstad Limburg' uit 2010. Deze laat – maar dat terzijde - een opvallend groot aantal ongeschikte woningen zien. Vooralnog zijn de toepassingen van deze woonzorgwelzijnverkenner te kwalificeren als maatwerkopdrachten die (nog) niet hebben geresulteerd in openbaar toegankelijke of bruikbare informatie voor alle gemeenten. De GIS-toepassing is echter zonder meer veelbelovend te noemen.

Zeer recent is een eveneens veelbelovend initiatief gestart om de verkenner om te zetten in een monitor. Op dit moment worden daar in Haarlem de eerste stappen toe gezet. Vanuit de woonzorgwelzijnmonitor wordt dan een rechtstreekse koppeling gelegd met de verschillende gemeentelijke (basis) registraties, waardoor de in de kaartlagen gepresenteerde informatie automatisch wordt geactualiseerd.

4.1.4 Prognose App (provincie Overijssel)

In de provincie Overijssel wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een Prognose App. Deze applicatie biedt de (gemeentelijke) gebruiker de mogelijkheid om zelf uitgangspunten aan te passen en daarmee een prognose samen te stellen. Zo kan bijvoorbeeld worden berekend wat er gebeurt als een gemeente alles op alles zet om jongeren te behouden. Door het gebruik ervan wordt duidelijk hoe demografie in elkaar steekt en met welke bandbreedten toekomstvoorspellingen zijn omgeven.

De Prognose App is ontwikkeld door RIGO, Stichting In Fact, Provincie Overijssel en Ilionx. De kern van de applicatie bestaat uit een demografische module en alle componenten die hierbij te onderscheiden zijn: geboorte, sterfte, vestiging, vertrek, immigratie, emigratie. Er zijn echter ook modules in ontwikkeling waarbinnen de consequenties van demografie voor verschillende thema's centraal staan. Naast de woningbehoefte, is dat de transitie in de zorg (waaronder de extramuralisering).

De Prognose App is nu nog alleen gevuld met de Overijsselse gemeenten, maar In Fact, RIGO en Ilionx hebben de intentie hem ook voor de rest van het land beschikbaar te gaan maken.

4.1.5 Caretool van TNO i.o.v. VWS

TNO maakt in opdracht van VWS een instrument (CareTool) voor het in kaart brengen van (zorg)vastgoed op regionaal niveau, ter ondersteuning van de regionale samenwerking (Wmo, extramuralisering). In augustus was versie 0.2 gereed. De doelen van de CareTool zijn:

- Makkelijker toegankelijk maken van financiële informatie.
- Visueel maken van gegevens voor betere transparantie en vergelijkbaarheid.
- Gevolgen (in het bijzonder financieel) in beeld brengen van transities in de zorg en extramuralisering, ook consequenties vastgoed.
- Gesprekken tussen partijen mogelijk maken op basis van feiten.

In het instrument worden verschillende bronnen gecombineerd. Een deel is openbaar (BAG/CBS) en een deel is dat niet (Kadaster). Aan de vastgoedzijde is de BAG de centrale bron, gecombineerd met gegevens van het Kadaster (prijzen en mutaties). Gebruiksfuncties van gebouwen (wonen, winkel, kantoor, zorg, bijeenkomst, onderwijs en dergelijke) zijn ook aan de BAG ontleend. CBS-informatie die is opgenomen betreft de reguliere wijkgegevens over bevolking, woningvoorraad en (afstand tot) voorzieningen enzovoort. In de versie van september 2014 wordt beoogd om ook de intramurale GHZ (gehandicaptenzorg) te hebben geïntegreerd.

Het instrument is meer dan alleen een tool om gegevens mee te visualiseren. De kracht is dat het in staat is de geografische informatie middels algoritmes te combineren tot kennis en inzicht. Het biedt dan in principe ook de mogelijkheid om beleidsscenario's door te rekenen. Dat komt ook tot uiting in de aandachtspunten voor het vervolgetraject van de CareTool, waarbij in het bijzonder de tweede en derde bullet aansluiten bij de wensen die we bij gemeenten hebben vernomen:

- Integratie van ander maatschappelijk (zorg)vastgoed

- Koppeling tussen zorgprofiel en woningvoorraad, welke woning is geschikt, wat kost het?
- Verhuisbewegingen a.g.v. extramuralisering V&V
- Investeringsprofiel corporaties
- Aanrijtijden brandweer op zorglocaties

De Caretool is een veelbelovend instrument, waarbij zeker de optie om beleidsscenario's op te stellen en door te rekenen op hun consequenties vernieuwend is. Die scenario's (en resulterende inzichten) kunnen – en worden, zo tonen de ambities - ook breder worden benaderd dan de primair financiële insteek die nu in het model prevaleert. Vooral nog zijn daar nog wel de nodige stappen te zetten. Verder is het de vraag of het instrument op enig moment (zelfstandig) door gemeenten te gebruiken zal zijn of dat hier toch maatwerkondersteuning bij nodig is.

4.1.6 P31 en KCWZ: Ruimtemonitor wonen, zorg, welzijn

Vanuit het kennis- en experimentenprogramma Langer Thuis willen Platform 31 en Kenniscentrum Wonen-Zorg een zogenaamde 'ruimtemonitor wonen, zorg en welzijn' ontwikkelen.⁶ Met deze monitor wordt beoogd gemeenten te ondersteunen bij het vinden van een antwoord op de vraag "hoe wijken en dorpen zo kunnen worden aangepast en toegerust dat zorgvragers in staat zijn zelfstandig te blijven wonen". De insteek is daarbij nadrukkelijk gericht op het langer zelfstandig blijven wonen en het faciliteren daarvan (bijvoorbeeld door woningaanpassing, ontmoetingsfuncties, begeleiding- en oproepdiensten) en niet op het prognosticeren van exact omschreven aanbod waarvoor een eventuele nieuwbouwoopgave voorligt.

De voorgestelde monitor is in essentie een prognose-instrument. Het beoogt allereerst de toekomstige aantallen van zorgdoelgroepen (ouderen, verstandelijk beperkten, bewoners met een psychiatrische stoornis) in te schatten op het schaalniveau van wijken en dorpen. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van enerzijds bevolkingsprognoses en anderzijds kengetallen die aan die prognoses worden verbonden om te komen tot een inschatting van de zelfstandig wonende zorgdoelgroepen. Vervolgens worden aan die zorgdoelgroepen randvoorwaarden verbonden waar de woning en woonomgeving aan moeten voldoen om deze groepen zelfstandig te laten wonen. Daarvoor willen de initiatiefnemers een normenkader ontwikkelen dat "de behoefte beschrijft per zorgdoelgroep op de functies wonen, zorg en welzijn". Door dit kader vervol-

⁶ De informatie is overgenomen uit een conceptvoorstel van P31 en KCWZ dat ons ter beschikking is gesteld door het Ministerie van BZK. Tevens hebben we deelgenomen aan een expertmeeting in het kader van het vooronderzoek door P31 en KCWZ en is gesproken met Netty van Triest van Platform 31.

gens ruimtelijk te verbinden met de geprognosticeerde aanwezigheid van doelgroepen kan dan ook een ruimtelijke behoefteprognose worden gegeven (kaartbeeld) op de functies wonen, zorg en welzijn. De gedachte is dat de lokale overheid vervolgens op basis daarvan en in samenwerking met de lokale partijen keuzes kan maken over de te ontwikkelen voorzieningen en de prioritering hierin voor gebieden.

Het is belangrijk op te merken dat in de voorgestelde aanpak wordt vermeden om het gewenste aanbod precies te omschrijven. Het idee is juist om de behoeften van zorgdoelgroepen in functionele termen goed in beeld te brengen, maar de oplossing niet. Immers, in verschillende situaties zal eenzelfde behoefte op verschillende manieren kunnen worden 'opgelost'. In de nieuwe beleidscontext, waarin het schaalniveau van wijken en dorpen centraal komt te staan, wordt immers ook veel verwacht van het slim inspelen op lokale mogelijkheden en van innovaties aan de aanbodzijde. Met vast omschreven begrippen als 'verzorgd wonen' wordt dat juist niet gestimuleerd. Dergelijke begrippen zullen dan ook worden vermeden in de monitor.

De te ontwikkelen monitor kan als volgt worden getypeerd (overgenomen uit het conceptvoorstel):

- De ruimtemonitor is een geografisch vraag- en aanbodprognosemodel dat iedere gemeente kan gebruiken;
- De monitor geeft in geografisch kaartbeeld een raming van de te verwachten aantallen zorgbehoevende ouderen, verstandelijk beperkten en mensen met een psychiatrische stoornis;
- De monitor brengt in beeld wat de fysieke en sociale noodzakelijke randvoorwaarden, de functionele behoefte aan wonen, zorg en welzijn die deze zorgdoelgroepen stellen om zelfstandig te kunnen wonen;
- De beschrijving van randvoorwaarden wordt uitgesplitst in een omschrijving in functies waarbij onderscheid wordt gemaakt in woonfunctie, welzijnsfunctie en zorgfuncties. De monitor maakt geen gebruik van containerbegrippen als verzorgd wonen.
- De randvoorwaarden betreffen het kwaliteitsniveau van de woning, de benodigde haalvoorzieningen in de nabijheid, de benodigde collectieve brengvoorzieningen.

De door P31 en KCWZ voorgestelde ruimtemonitor past goed bij de behoeften van gemeenten. Het instrument richt zich vooral op de prognose van de behoefte. Het lijkt wenselijk om te verkennen op welke manier hier ook de huidige situatie en de kwaliteit van het aanbod in kan worden verwerkt om gemeenten meer houvast te bieden.

4.2 Hoe verder naar een woonzorgwijzer?

Uit het overzicht van de bestaande initiatieven wordt duidelijk dat er veel gebeurt dat direct of indirect van belang is voor de vraag die voorligt rond een woonzorgwijzer. Wat ook duidelijk is, is dat de behoefte zoals die uit de interviews naar voren komt (nog) niet integraal wordt beantwoord. In die zin kan dan ook worden geconcludeerd dat er nog wel wat te ontwikkelen is, al dan niet in verbinding met bestaande initiatieven. We bespreken de stand van zaken op de verschillende thema's:

Huidige vraag

Uitgaande van de behoeften van gemeenten, is de informatie over de vraagzijde (huidige situatie) al vrij goed in beeld. Dit wordt ook verder opgepakt in de Monitor Sociaal Domein (paragraaf 4.1.1) waarin informatie over de samenstelling van de bevolking en het gebruik van voorzieningen en ondersteuning in het sociale domein wordt verzameld en beschikbaar gesteld. Ontwikkelingen zoals die van de woonzorgwelzijnmonitor (paragraaf 4.1.3) waarbij een directe koppeling tussen GIS-systemen en de gemeentelijke basisadministraties wordt gemaakt, kunnen daarbij van grote meerwaarde zijn. Een dergelijk systeem biedt gemeenten de mogelijkheid om actueel inzichtelijk te maken welke doelgroepen waar wonen en hoe dat samenhangt met gebruik van zorg, welzijn en voorzieningen.

Ontwikkeling doelgroepen

De demografische ontwikkeling en de betekenis van de extramuralisering voor de samenstelling van de bevolking naar (zorg)doelgroepen in wijken en dorpen kan op basis van bestaande prognosemodellen ook in beeld worden gebracht. De samenhang met aannames rond demografische kernbegrippen en ontwikkelingen als de extramuralisering worden in de regel binnen maatwerkopdrachten in beeld gebracht. Op dit thema is er dan ook nog geen sprake van standaardisatie. Maar, op basis van de werkwijzen die in verschillend maatwerkonderzoek zijn gehanteerd, kan dit wel zodanig worden uitgewerkt dat een landelijke implementatie mogelijk is. Het initiatief van provincie Overijssel paragraaf (paragraaf 4.1.4) is wat dit betreft interessant.

Van doelgroepen naar behoefte

Wat nog meer in de kinderschoenen staat – en waar echte ontwikkeling nodig is – is de stap van inzicht in de ontwikkeling van de bevolking naar de behoefte die dit met zich meebrengt met betrekking tot (randvoorwaarden rond) wonen, woonomgeving en voorzieningen. Voor de intramurale behoefte is de aanpak die in de provincie Gelderland (paragraaf 4.1.2) een voorbeeld. Voor de wensen en behoeften die het zelfstandig (blijven) wonen met zich mee-

brengt, zijn er nog wel wat stappen te zetten. Het initiatief van Platform 31 en KCWZ sluit daar bij aan (paragraaf 4.1.6).

Bij de vertaalslag van doelgroep naar behoefte, is in het bijzonder meer zicht gewenst op de segmentatie van doelgroepen. Vaak wordt nu nog gewerkt met grove categorieën (leeftijdsklassen, ZZP's etc.) waarachter een grote differentiatie aan individuen schuil gaat, die elk hun eisen stellen aan de woning, woonomgeving en de geboden ondersteuning.

In de benadering zoals voorgesteld door P31 en het KCWZ – waarbij de randvoorwaarden die zorgbehoevenden stellen aan de woning, omgeving en geboden ondersteuning worden geconcretiseerd - zal naar verwachting een nadere segmentatie van de doelgroepen worden opgenomen.

Aanbod

De aanbodzijde (van wonen, zorg en welzijn) is op onderdelen wel, maar op veel aspecten onvoldoende in beeld bij gemeenten. De capaciteit van instellingen is (via het CBS) redelijk bekend, maar vaak verouderd. De ontwikkelingen gaan door de vele transformaties immers snel. Voor de (nabijheid van) van allerlei andere voorzieningen en kenmerken van de woningvoorraad en woonomgeving geldt dat die in veel gevallen onvolledig is. De sociale kaart van gemeenten blijkt een moeilijk compleet te krijgen en te actualiseren instrument te zijn.

Verwachte ontwikkelingen in het aanbod van instellingen en organisaties kunnen eigenlijk alleen goed via enquêtering/interviews worden achterhaald, voor zover dat (gezien ook het strategische karakter ervan en de afhankelijkheid van derden) al tot betrouwbare informatie leidt. Die stap lijkt daarmee (dus) voorbehouden aan maatwerktrajecten. Die kunnen overigens wel op enige schaal worden uitgevoerd (zie de provinciale initiatieven zoals bij de Monitor Wonen-Zorg van de provincie Gelderland), maar het zijn wel trajecten die (terugkerende) investeringen vragen.

Geschiktheid woningvoorraad - aanbod

Voor wat betreft de woningvoorraad kunnen met de BAG stappen worden gezet waarmee de 'geschiktheid' ervan voor het zelfstandig blijven wonen van verschillende zorgdoelgroepen scherper in beeld wordt gebracht. Dit vergt echter nog wel enige (door)ontwikkeling. Ook modellen als de Doorzonscan bieden inzicht in de geschiktheid van de woningvoorraad. Daarnaast zijn er sterrensystemen in omloop, waarbij vaak ook woonomgevingskenmerken worden meegenomen. Een integraal beeld van de geschiktheid van de woningen, woonomgeving en de voorzieningen ontbreekt nog.

Geschiktheid woningvoorraad - behoefte

Voor wat betreft de behoefte aan geschikte woningen zijn er – in navolging van het STAGG-model – diverse kengetallenmethodieken in omloop. Bekende modellen zijn het Piramidemodel en Fortuna. Deze modellen gaan er vanuit dat elke zorgbehoevende een ideale woonsituatie bereikt. Als de aantallen rechtstreeks worden vertaald naar een fysieke opgave, dan ontstaat vaak een overschatting. Vaak blijven zorgbehoevende immers wonen waar zij wonen, ondanks dat de woning op papier niet aan alle eisen voldoet.

Beleidsscenario's

Uiteindelijk zouden veel gemeenten het prettig vinden om (ontwikkelingen van) vraag en aanbod in beleidsscenario's tegen elkaar te kunnen afzetten. Dat zou bijvoorbeeld kunnen worden geïntegreerd in de CareTool van VWS (paragraaf 4.1.5). Voordat dit op een zinvolle manier mogelijk is, zal een aantal 'inputs' moeten worden (door)ontwikkeld danwel gestandaardiseerd. Het gaat dan in het bijzonder om de volgende aandachtspunten:

- Bevolkings/huishoudensprognose op niveau buurt en dorp, rekening houdend met extramuralisering en (scenario's omtrent) in- en uitstroom (hiervoor zijn al wel modellen beschikbaar; is vooral een kwestie van doorontwikkelen).
- Verbinden van bevolkings/huishoudenskenmerken met de omvang van zorgdoelgroepen (hiervoor zijn al wel kengetallen beschikbaar, maar die behoeven in de nieuwe context wel heroverweging en nuancering in relatie tot verdere segmentering (mantelzorgsituatie bijvoorbeeld).
- Verbinden van de omvang van de zorgdoelgroepen met randvoorwaarden zelfstandig wonen en (als keerzijde daarvan) de benodigde intramurale voorzieningen (dit is een echt ontwikkeltraject).
- Kwalificeren van woningvoorraad, woonomgeving en voorzieningen in het licht van de randvoorwaarden (ook een ontwikkeltraject).

Maar ook onafhankelijk van de verwerking in een scenariotool zal dit type informatie meerwaarde hebben voor gemeenten.

Keurmerk

Gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan een keurmerk als baken in het woud van informatie. Dat keurmerk kan bijvoorbeeld worden gegeven door het platform waarlangs de (te ontwikkelen) informatie, kennis en tools worden aangeboden. Op termijn aansluiten bij VNG/KING is daarvoor een goede optie, maar ook als er direct vanuit de combinatie van VWS en BZK tools worden geboden zal dat wel als keurmerk worden opgevat.

4.3 Concluderend

Er bestaat bij gemeenten een onmiskenbare informatie- en kennisbehoefte waarmee de opgaven rond wonen, zorg en welzijn scherper kunnen worden gesteld. Die behoefte gaat verder dan wat op dit moment – buiten de maatwerkopdrachten die door gemeenten worden uitgezet - beschikbaar is of wordt gemaakt. Er ligt een taak voor de Rijksoverheid – bij voorkeur in samenwerking met VNG - om hierin een rol te spelen omdat gemeenten vrij unaniem aangeven behoefte te hebben aan ‘houvast’. En dan gaat het niet zozeer om houvast als opgelegde ‘waarheid’ maar wel als aangeboden vertrekpunt voor de eigen analyses die - ook dan nog - nodig zullen blijven om de opgaven scherp te krijgen.

Voor de langere termijn is er behoefte aan een scenariotool waarmee de beleidsopgaven rond wonen, zorg en welzijn kunnen worden verkend.

Voor de kortere termijn kan de aandacht worden gericht op het ontwikkelen/standaardiseren van een aantal ‘inputs’ die een dergelijke scenariotool nodig heeft. Als dat samen met een aantal pilotgemeenten wordt ingezet, kan ook steeds worden getoetst of de uitkomsten tegemoet komen aan de behoeften. Daarbij moet echter wel worden bedacht dat ook het ontwikkelen van deze ‘inputs’ al een complex traject is. In een dergelijk traject is het verstandig om de kwaliteit van het eindresultaat en draagvlak voor de aanpak te laten prevaleren boven de termijn waarin resultaten moeten worden bereikt.

De eerste noodzakelijk stap die naar ons idee zal moeten worden gezet om te komen tot een goed inzicht in de (toekomstige) opgave is:

1. De ontwikkeling van een doelgroepensegmentatie en met die segmentatie verbonden set van randvoorwaarden die mensen stellen aan hun woning, woonomgeving en voorzieningen (w.o. zorg en welzijn) om zelfstandig te kunnen (blijven) wonen. Essentieel hierbij is dat de randvoorwaarden niet al in ‘producttermen’ worden gedefinieerd. Het uitgangspunt is namelijk dat eenzelfde randvoorwaarde op verschillende manieren kan worden ‘opgelost’ en dat die oplossingen niet kunnen en moeten worden ‘voorgescreven’.

Verwachte doorlooptijd: ca. 6 maanden. Is een belangrijke stap die ook tussentijds ‘in het veld’ zal moeten worden getoetst en waar nodig aangepast en bijgesteld.

Als de eerste stap succesvol is (daar ontstaat dus een go/no-go moment) zijn de volgende stappen – vanuit het perspectief van een scenariotool - zinvol:

2. Doorontwikkelen methodes waarmee de bevolkingsontwikkeling op buurt- en dorpsniveau in scenario’s (dus onder aannames m.b.t. migratie/extramuralisering e.d.) zichtbaar kan worden gemaakt.

Verwachte doorlooptijd: hangt af van ambitieniveau. Dit kan als groeimodel worden ingezet waarbij de eenvoudigste variant (basisprognose) ook al per direct aan bestaande initiatieven in de (advies)markt kan worden ontleend.

3. Verbinden van de bevolkingsontwikkeling aan de ontwikkelde doelgroepen-segmentatie zodat de toekomstige randvoorwaarden duidelijk worden.

Verwachte doorlooptijd: afhankelijk van de complexiteit van de te ontwikkelen segmentatie, maar dit zou relatief snel moeten kunnen: 3-6 maanden. Het is waarschijnlijk dat er aannames nodig zijn om de verbinding te maken. Het is belangrijk om die aannames tussentijds in het veld te toetsen op validiteit (bij deskundigen) en bruikbaarheid (bij beleidsambtenaren).

En aan de aanbodzijde kan worden verkend of het mogelijk is om:

4. De woningvoorraad te kwalificeren vanuit het perspectief van de randvoorwaarden die eraan worden gesteld.

Verwachte doorlooptijd (kan parallel met stap 2 en 3): 3-6 maanden. Ook hierbij is de doorlooptijd afhankelijk van de veelomvattendheid van de randvoorwaarden die uit stap 1 komen en is het waarschijnlijk dat aannames moeten worden gemaakt die op validiteit en bruikbaarheid moeten worden getoetst.

Het lijkt niet aannemelijk dat het aanbod aan voorzieningen en in het bijzonder de ontwikkelingen daarin op een zinvolle manier (dus: actueel en uitputtend) generiek/landelijk beschikbaar kunnen worden gemaakt. Voor een deel van het huidige aanbod kan vanzelfsprekend wel een beeld worden gegeven met algemeen beschikbare informatie. Dat is echter niet meer dan dat en vanuit het oogpunt van de randvoorwaarden die aan de woonomgeving worden gesteld waarschijnlijk ook onvoldoende.

Met betrekking tot ontwikkelingen in het aanbod aan voorzieningen tonen bestaande initiatieven dat dit een tijdrovende activiteit is waarbij enquêtering van aanbieders noodzakelijk is en resultaten alsnog een beperkte houdbaarheid hebben. Dit zal vermoedelijk dan ook 'maatwerk' blijven en tot stand moeten komen in het gesprek tussen gemeenten/regio's en de aanbieders. Dat gesprek kan – als de vraagontwikkeling en daarmee verbonden randvoorwaarden in beeld zijn, gecombineerd met een eerste beeld van de kwaliteit en mogelijkheden in de woningvoorraad – waarschijnlijk wel beter worden gevoerd dan nu mogelijk is.

Bijlagen

Bijlage 1 Interviews gemeenten

Assen	1. Cor Harms, adviseur Wonen
	2. Claire Rellum, beleidsregisseur Zorg en welzijn
Kampen	3. Antje de Wolf, beleidsontwikkelaar Wonen
Amsterdam	4. Iris Westerterp, senior beleidsadviseur Wonen, Dienst Wonen Zorg en Samenleven
	5. Johan de Vries, projectleider Zorg, Dienst Wonen, Zorg en Samenleven
Den Haag;	6. Michiel Tromp, senior beleidsadviseur wonen
	7. Yvonne Sjamaar, projectmanager participatie, zorg en jeugd
Pijnacker	8. Jeroen Diehl, beleidsadviseur
	9. David Albrechts, beleidsadviseur
Zoetermeer	10. Sophie van Besouw, beleidsadviseur Zorg
	11. Joost Kool, senior beleidsmedewerker Wonen
Rijssen-Holten	12. Ronald van der Veen, strategisch beleidsmedewerker (“stenen”)
	13. Nienke van Vliet, beleidsmedewerker Wmo (vervanging zwangerschapsverlof, ingehuurd via HHM)
Arnhem	14. Anneke Ros, procesmanager Achterhoek 2020
	15. Marion Schoeman, bestuursadviseur gemeente Arnhem
Heusden	16. Bert van der Vecht, beleidsmedewerker team ontwikkeling, onderzoek en projecten
	17. Addie Dumont, beleidsmedewerker team ontwikkeling, onderzoek en projecten
Loppersum	18. Remco Kappers, zelfstandige, projectleider Wonen en Voorzieningen
	19. Marleen Hazenberg, beleidsmedewerker Wmo
	20. Niels Poort, beleidsmedewerker grondzaken (en onder andere ruimtelijke ordening)

Bijlage 2 Checklist interviews gemeenten

Kennismaking en introductie onderzoek

I.o.v. BZK, werktitel Woonzorgwijzer, niet zeker of deze er ook echt komt.

Stand van zaken

1. Hoe ver is de gemeente op dit moment als het gaat om het formuleren van visie en beleid rond de opgave wonen/zorg/welzijn en het maken van prestatieafspraken?
2. Wat heeft de gemeente tot nu toe gedaan om de benodigde informatie boven tafel te krijgen?
3. Waren hier knelpunten?
4. Heeft u het idee dat de gemeente op dit moment voldoende zicht heeft op welke kennis en informatie nodig is om visie en beleid te kunnen ontwikkelen? Waarom wel/niet?

Inventarisatie behoefte

5. Wat zijn de vragen waar de gemeente antwoord op zoekt in het beleid rond wonen, zorg en welzijn en vanuit het perspectief van de extramuralisering in de zorg en de decentralisaties in het sociale domein?
6. Welke informatie op het gebied van wonen, zorg en welzijn heeft u nodig om die vragen te beantwoorden?
7. Op welk schaalniveau is die informatie gewenst?

Check op bestaande data en gewenste functies

8. Er zijn verschillende data reeds beschikbaar of kunnen beschikbaar worden gemaakt vanuit diverse bronnen. We nemen een aantal met u door met de vraag of u behoefte zou hebben aan deze informatie:

Bron	Beschikbare gegevens	schaalniveau	Te gebruiken voor b.v....

9. Zijn de geboden functionaliteiten in bestaande instrumenten afdoende of zijn er aanvullende wensen? Zo ja, welke?
 - Eigen modules toevoegen
 - Online Benchmarking – vergelijking met andere gemeentes naar keuze

- Genereren standaardrapportages – op benoemde thema's
- Kaartgenerator – of andere grafische presentaties

Wensen metagegevens informatie

10. Hoe actueel moet de informatie zijn?
11. is de behoefte eenmalig (alleen in het kader van de voorliggende decentralisaties en extramuralisering) of structureel?
12. Wat zou de frequentie van verschijnen moeten zijn?

Afronding

- Dank voor deelname
- Rapportage toesturen